

Nsímé Kεcιrε ritelé κε Mariki uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε n we

Pisoi meγá ye músu rε Mariki γεε ritelé ntí wói. U kα pρε Pωoli ne Piyee ukεicα le (UPM 12:25). Pē kuu n̄sone píσει uú ne Nsímé mmú wólu. Tα kα yē te u Yeesu ró nyíσεle yare Uléεcαa Kεpipi (1:1). Méwale ketα-pα, Rαm usóóca wéεσε pόo háa rε "Usoi nkó ye mesei Uléεcαa Kεpipi le" (15:39). Ái rε ríyu kuú la uké yē nnya kuu píri pikεi pē wapisi, amá u kale uké keisi uké kα unfaa kpísi uké he uké pisoi ayu lα (10:45). Lē nnya κε Mariki uu Yeesu isoi ne unsē tó nyíσε yare unkpα isoolú. Uayu metεηni, kai n kpísi Kalilee ketē hái ne Yutee-pα ye nyíσεlē te Yerusalem-pα kuú ha n kpine kaί ne u sī.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. **Yohani Úniwole** ye Yeesu nsímé riyóo uu kα míni u wole (1:1-11).
2. **Kunírilā** ye kucesi kóima-i Yeesu peikeε (1:12-13).
3. **Yeesu ye sinyárū** ne símisi un kα Kalilee-pα mewaisaηa wapisi (1:14-8:26).
4. **Yeesu ye** unkpα ne umeyise nsímé símisi, un kα upipiretiki símisi lē kuu íwe n lenε. Uu kα pi maa rε píricuruu piké pinfaa kpísi piké Yeesu mecα he (8:27-10:52).
5. **Yeesu ye** Yerusalem kuyu-i lompα Pisuifi piwéεσε api pitele u wai (11-13).
6. **Yeesu ye** íwe meγá lele. Pisuifi piwéεσε ye u tinle rε piké u kpu. Pi kunapéékóo kecáá u kariile api kα nhóre nnyine kέmεε u wai (14-15). Yeesu uu nkpα kέmεε yisi uu umecire upipiretiki nyíσε (16).

Yohani Úniwole ye Uléecaa Nsímé yóólě
(Matiyee 3:1-12; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)

¹ Nté kai wólaalě lě ke Yeesu Kirisi, Uléecaa Kεpipi Nsímé Kεcire nn n kóri. ² Li antepu Esayi ritelě-i wólaalě te:

Né unétume kεpókprě waise
uké ncee pó nyóonse.

³ Usoi rinəo ye ri tee kucesi kóima-i n yóólě te:
Ani Upíima ncee nyóonse,
ani usiceepi tēiise.

⁴ Lě kai wa Yohani uu kucesi kóima-i pisei míni wole, un pi símisi re: Ani mēfine conse, ani tíyese ké míni nó wole, Uléecaa uu nđanékópe nó sári. ⁵ Yutee ketě pikó nnéi ne Yerusalem pikó nnéi api ukeméé n sónaapə pin piakópe yámmnte, Yohani uu Yuritee nkoi kémee míni pi wole.

⁶ Kuyoooyo nkpríi ketukanka ke Yohani uu pεe tanaalě un kekónepampi kehale-i tēlě. Apááni ne metě kuú pεe le ⁷ un yóólě te: Uyee né memáa n sónti ye nnahe né fele. Inésoi íi tu re ké ripe ké ukunéeri nyme fenne. ⁸ Míni ke née ne nó wole, amá Nfáasone ke uyě uu yé ne nó wole.

Yohani ye Yeesu míni wole
(Matiyee 3:13-17; Luki 3:21-22)

⁹ Yeesu uu pεe Kalilee kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti leeri, Yohani uu Yuritee nkoi kémee míni u wole. ¹⁰ Ke Yeesu uu mese ne mese míni-i n léeme, uu keyóme yenu ken wúkulelě, Nfáasone nn ukεcáa súiri yare tilólā. ¹¹ Uu rinəo keyómecaa-pə komti re: Póo Kenépipi lala kεcire. Ne pó wéle.

Setani ye Yeesu peikee

¹² Mese ne mese Nfáasone ní ne kucesi kóima-pə Yeesu sī. ¹³ Uu kei n we hái ne siyáa afena. Kei ke Setani uu u

peikee. Icaresee kepáapáá kuu ye n we, pilécaatume pin ukecáá paifē.

*Yeesu ye pikpíntomécópii pina sée
(Matiyee 4:18-22; Luki 5:1-11)*

¹⁴ Kapi Yohani kukpaniilee n tā memáá, Yeesu uu Kalilee sī uu Uléecaa Nsímé Kεcire n yóólē ¹⁵ un símisi re itunye ye tufe, Uléecaa iyōopi ye nyahaimele, ani mēfine conse ani Nsímé Kεcire ηmurei.

¹⁶ Ke Yeesu uu Kalilee kupiye mecáa n tíkilē, uu Simōo ne uuwā Antiree yenu pin anyeή fóm pin ne ikpíntomé cópii. Pi pree pikpíntomécópii le. ¹⁷ Yeesu uu pree pi maa re: Ani né ritiki, né tíyese ani pisei pree ye né rintíki wéési. ¹⁸ Api mese ne mese pi anyeή sá api u tiki. ¹⁹ Ke Yeesu uu nsé n nōhlē, uú ha Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani yenu pin pi anyeή nyōonse. ²⁰ Yeesu uu mese ne mese pi séi, api piusaa Sepetee ne pikeikó kúninōi-i tíye api u tiki.

*Unírihēlaa unyine nsímé
(Luki 4:31-37)*

²¹ Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum sī. Yeesu uu mese ne mese kewénteyaa ketúnē Pisuifi kuyomeyáhaalee loni uu pisei picélaa kápáá. ²² Pírí ke umecélaa ame keyáa kē pisei pē nnéi pree kutu u n cólē we, likumúnē re umecélaa ne isé picélaa mecélaa áme sá. Amá uyē ne pree pisei céésile ne n-yōopinaye. ²³ Kumúnē kpe-i, usoi unyine ke aníri aa m pekési uu Pisuifi kuyomeyáhaalee-i lompo, uu pupui re: ²⁴ N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pō kale re pōké ró nāa? Ne pō nyule re Uléecaa ye pō wéele uu iyaa yekei. ²⁵ Yeesu uu kuníri kpē semni uu rinōo ku he re: A kei riséé, aa usoi uye-i lelu. ²⁶ Kuníri kpē aku usoi uyē lémesi aku ukeméé lelu kun pupukee. ²⁷ Ai pinnéi nnōo yipu apí m píseine re: Yoo nní? Icélaa fale inyine ye nyi

ne innanɛ! Ḿpá aníri kuu rinóo he, áa ye ti rilóó. ²⁸ Mese ne mese Yeesu nsímé nn Kalilee ketē nnéi kóónú.

Yeesu ye pitóikó kulúi paise

(Matiyee 8:14-17; Luki 4:38-41)

²⁹ Api Pisuifi kuyomeyáhaalee-i léeri apí ne Simóo ne Antiree keyo n tósu, Yakupu ne Yohani pin tikilē. ³⁰ Api Simóo ulóhóni leepo un finu ne kupiɛetoi. Ke Yeesu uu n tuiɛo, api unósi uyē nsímé u wai. ³¹ Yeesu uú nyosópo, uu ukunipe tini uu u yukuse. Kupiɛetoi aku mese ne mese tene, uu yisi uu pikecáa paí.

³² Metuɛelolé-maá, pisei apí ne pitóikó ncɔpuri ne pinírihélaa Yeesu leepo. ³³ Kuyu pikó nnéi api kέyo kē tipoo yipu. ³⁴ Yeesu uu pisei meyā itóí ncɔpuri paiseente, uu kó aníri meyā lakase. Úu tíyese aníri aké rinóo male, ke aricuruu aa u nyu nnya.

Yeesu ye Kalilee kuyu kóónúlē

³⁵ Kai n weesi, Yeesu uú ne kesine tɔrɔo kέyo lelu. Uu iyaa sī uú ha kei umecire keyóme n yáási. ³⁶ Simóo ne upicɔ api pɛe piwélaa u loni. ³⁷ Kapi u n yé api u maa re: Pisei nnéi pɛe pó wéési. ³⁸ Amá Yeesu uu pi maa re: Tóké keló féé ha, ayu aco-i, li pise re ké kó kei Nléécaasimé símisi, likumúnjé re lelee ne né ka. ³⁹ Lē kai wa Yeesu uu Kalilee ketē nnéi kóónú un Pisuifi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé símisi un aníri lakase.

Yeesu ye uyó unyine paise

(Matiyee 8:1-4; Luki 5:12-16)

⁴⁰ Uyó unyine uu Yeesu leepo uu ukeyu-i wúla uú ne u téní re: Pɔn n la, pó né wole am funi. ⁴¹ Uicɔ ii Yeesu íwe wai hái, Yeesu uu pɛe kunípe saapo uu u ca, uu lē memáa u maa re: Ne la re a péí. ⁴² Mese ne mese, utisi uyē keyó ake tene uu funi. ⁴³ Yeesu uu lē memáa u cési uu u lakase ⁴⁴ un

u kúrúrúselē te: A r̄s̄one kutu ric̄o, kape wa unyine uké mewai mē kō. Amá a ha uyee ye Uléécaā inyó̄onse n wa mep̄óc̄ire nyíse uké yé̄ lē kaa n̄ we. Lē memáá, aa inyó̄onse ke Moisi isé ii m pise wai p̄oké ne m̄pá úye nyíse re p̄o peí. ⁴⁵ Amá utisi uyē uu sí uu lē nnéi kai n wa m̄pá yei kēénk̄ee. Lē nnya, Yeesu úu ye fe uké umecire riwúí-i pinyíse rikpá, amá iyaa kuú le, kei ke úka úu n̄ we. PISOI pin m̄pá méye léenti pin ukem̄e s̄onaap̄o.

2

Yeesu ye kékankáláká kenyine p̄oise
(Matiyee 9:1-8; Luki 5:17-26)

¹ Kai siyáa rinkó̄nú, Yeesu uu Kap̄erinawum-i p̄eri. PISOI api kóm te k̄ȳo-i kuú we. ² Api cápinep̄o m̄ám̄, kénac̄ope áke nk̄p̄áni ripoo ricuruu-i we. Yeesu un Nsímé K̄ecire pi céési. ³ Pinyine apí ne kékankáláká u weri ke p̄ISOI p̄ina api n topori. ⁴ Amá api p̄one piké Yeesu ke nyíse, ke p̄ISOI api kulúí n̄ t̄así nnya. Api kulee kpe-i ke Yeesu uu n̄ we p̄iriye, api kupóle k̄p̄ē kumún̄j̄e ke Yeesu uu n nyenu kékankáláká k̄ē cep̄isep̄o ne keris̄án̄j̄áp̄oré. ⁵ Ke Yeesu uu pinfatene n yé̄, uu kékankáláká maa re: Kenépipi, ne ap̄ók̄ope p̄o s̄árei. ⁶ Isé picélaa pinyine p̄ee kei n t̄ú api pisifa-i túhaane re: ⁷ Yo nnya ŋmaa ke usoi nkó uu nní lē símisi? Uléécaā kuu lámisi. Wóo yé mp̄íí fe uké akópe s̄árei, Uléécaā memáá? ⁸ Yeesu uu pinfasimé c̄erup̄o uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ⁹ Ké kékankáláká m̄ maa re: Ne ap̄ók̄ope p̄o s̄árei yee p̄óólú n̄ee ké ke m̄ maa re: A yisi aa rip̄ós̄án̄j̄áp̄oré p̄ilesi, aa s̄one yee yé m̄ p̄óólú? ¹⁰ Ne la ké nó c̄ereise re UsOI Kepipi ye ketē kecáá ŋnan̄je mále keké ne p̄ISOI akópe pi s̄árei. ¹¹ Uu p̄ee kékankáláká rin̄ó̄o pimáa kpá re: N̄ee p̄o ma, a yisi aa rip̄ós̄án̄j̄áp̄oré p̄ilesi aá kulu. ¹² Utisi uyē uu

mpá úye inipere-i yisi uu mese ne mese urisánjápore sákaa uú kulu. Ai písoi maamáaci wai api Uléecaa ríyu waise pin máikere re: Ári píakai mewai mmé mecō yenaalē.

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Luki 5:27-32)

¹³ Ke Yeesu uu Kalilee kupiyē ritime-mē m pele, písoi kulúí api ukeméé n sónaapō un pi céési. ¹⁴ Kuu n tósu, uu Alifee uḡmáne Lefi yenu un lampoo keyó-i tú. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. Lefi uu yisi uu u tiki. ¹⁵ Ke Yeesu uu Lefi keyō-i iluke n le, u ne pilampooyōó meyā ne pikópekōó ne upipiretiki pēe kesé li. Písoi meyā pēe ye u n tikilē. ¹⁶ Ke isé picélaa pēe Pifarisi kulamaasinelee-i n we api Yeesu n yé un ne písoi pē mpuri iluke le, api upipiretiki maa re: Yo nnya ke Yeesu ne pilampooyōó ne pikópekōó api kesé le? ¹⁷ Yeesu uu pinsímé kóm uu rinōó pi yósu re: Ái písoi pēe isare n láarú nnya ke upōise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. Ái písoi pēe aseí n tikilē piséi kará ka, amá pikópekōó nnya kará ka.

Yeesu ye anópahaa nsímé wai
(Matiyee 9:14-17; Luki 5:33-39)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yohani Úniwole pipiretiki ne Pifarisi api anóo pahaalē, písoi api pēé ha Yeesu pise re: Yo nnya ke Yohani Úniwole pipiretiki ne Pifarisi api ye anóo paasi, pō pikó ápi ye pēe a paasi? ¹⁹ Yeesu uu rinōó pi yósu re: Nō mūsu re usoi yé písōonne anyá n wai upisane api pēe anóo m pahaalē? Aaí, mmē n n we. Kumúnjé kpē nnéi ke unósikó uu anyá n wai, ápi anóo paasine. ²⁰ Amá keyáa ye weme kapi yé unósikó pikēcōpe n lese. Keyáa kē ken n tu, pi yé anóo paasi.

²¹ Úka úu ye kusánjáá fale kepampi ne kusánjáá kpure tápisi. Li ye kukpure ñme túúnle ai kupóle pérese. ²² Úka úu ye kɔ píta pelē kukónenuñ kpure-i súũ, lin lē n wa, píta pē ne ye anúñ tikpáfúsele, ai wai píta ne lianúñ ye méwoo wa. Amá kunúñ fale-i kapi ye píta pelē súũ.

Yeesu yee kewénteeyaa ute

(Matiyee 12:1-8; Luki 6:1-5)

²³ Kewénteeyaa ketúné kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api imúñ inyine kecare-i sône. Upipiretiki api pee ricéetime mepipi n kpéeni pin ne tósu. ²⁴ Pifarisi api pee Yeesu maa re: A ripaí mme-i ke pipópiretiki api ñ we. Yo nnya ke pipópiretiki api lē ke irósé ii kewénteeyaa ketúné n yúlu wai? ²⁵ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Áni lē ke Tafiti uu n wa keyáa kē ke nkú nn u ne upikó m pekési píkaí kéenlee? ²⁶ U Uléécaá keyo lonle, uu akpónó kapi Uléécaá n yekei takai. Apiyataa yee ye kumúné kpe-i Uléécaá usina. Irósé kémee, pepee ye Uléécaá inyóonse n wa ñmane pee ncée má re piké akpónó nyē takai. Mpa ne lē, Tafiti ne upikó ye a takai. ²⁷ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ái kewénteeyaa nnya kapi usoi wa, amá usoi nsone nnya kapi kewénteeyaa wa. ²⁸ Lē nnya ke nē Usoi Kepipi am kewénteeyaa ute.

3

Utisi uye kunípe kópe m má

(Matiyee 12:9-14; Luki 6:6-11)

¹ Lē memáa, Yeesu uu kuyómeyáhaalee-i peeri. Utisi unyine ye pee kei wele un kunípe kópe má. ² Pepee keyáa kē kei ñ we, api kutu n colē te Yeesu yé kewénteeyaa ketúné utisi uyē poisee? Likumúné re kewáána kapi ye n wéesi piké ne Yeesu n tí. ³ Yeesu uu unípekópékó uyē maa re: A yisi, a nyere mpa úye uké pó yé. ⁴ Yeesu uu pee pepee nní

n nyáni pise re: Íye kai irósé kémeε pise? Li pise re tóké lisone wa kewénteyaa née likópe kai pise re tóké wa má? Li pise re tóké usoi nfaa lo née li pise re tóké u kpu? Amá ápi ηmurei piké Yeesu rinóo yosí. ⁵ Yeesu uu pinnéi nyáni, piico ii kuwói u wai hái. Uripáo ari caai, atu kapi m má nnya. Yeesu uu lē memáá u utisi uyē maa re: A kupónipe né ritunáme. Kuu yé kunípe rinunápá, kunípe aku pélu. ⁶ Pifarisi api kuyómeyáhaalee-i léeri, pi ne pεpeε Erooti kemúné n tikiłē api mese ne mese cápine piké yē te íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Pisoi kulúi ye Yeesu-i sónaapo

⁷ Lē memáá, Yeesu uu kei pi yá, u ne upipiretiki api Kalilee kupiye ritime sī. Kalilee pikó meyā pεe pεe u tikiłē. ⁸ Yutee ne Yerusalem ne Itumee ne Yuritee metéj ne Tiiri ne Sitáo sitē pikó meyā pεe pεe ko ukemεε sónaapo. Uliwawai kapi n kó ye ne pi sónaapo. ⁹ Yeesu uu pεe upipiretiki maa re piké kúninói kunyine u nyóonse, pisoi ápi kape u nyikii nnya. ¹⁰ Ái líka, kuu pisoi m pōisente meyá nnya ke pitóikó tōrōo api yóonepō, mpa úye un náasi uké u rica. ¹¹ Mpa kumúné kúye-i ke aníri aa u yē, a ye u riwulale, an pupukεε re: Pō Ulécaá Kepipi le. ¹² Yeesu uu rinóo a he ne nnahe re: Áni kape tíyese unyine uké céri re née úye.

Yeesu ye pitume kefi ne pité wée
(Matiyee 10:1-4; Luki 6:12-16)

¹³ Yeesu uu lē memáá riyópe taá uu pisoi pē kuu n la séi api u tiki. ¹⁴ Uu pisoi kefi ne pité wée. U pi wéele re u ne pē piké n we uké ye ko pi tū piké ne Nléecaasimé rikóónú. ¹⁵ Uu ko nnahe pi he piké ye ne aníri lakase. ¹⁶ Pisoi kefi ne pité pē kuu n lése pεe Simáo ke Yeesu uu rinyíri n he re Piyee, ¹⁷ ne Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani ke

Yeesu uu rinyíri n he re Pōwanerekeke. Tinyíri tē aseí re ikónē pisenkēē. ¹⁸ Ne Antiree ne Filipu ne Patelemii ne Matiyee ne Tomaa, ne Alifee kepiipi Yakupu, ne Tatee ne Simōo yee pee ukuyu pimúlē kecáá n tōpu, ¹⁹ ne Yutasi Isikariyōti yee Yeesu n tí uu piláarō anipe-i wai.

Yeesu pikó ye piwélaa u ha

²⁰ Lē memáá, Yeesu uu kényō-i pēeri. PISOI API KŌ PIKÁLAA U KPÁ, U NE UPIPIRETIKI ÁPI PEE KÉYU YĒ PIKÉ ILUKE LI. ²¹ Ke Yeesu pikó api lē n kō, api piwélaa u sī piké ne u kui pin mūsu re li yé u m panselē.

Yeesu ye pēpēe ukecáá nkópe n símisi rinōō pēse

(Matiyee 12:22-32; Luki 11:14-23; 12:10)

²² Uléecaa isé picélaa pēe Yerusalem n léeri apí m máikēe re Pelisepule kuu héesi. Api kō re aníri uyōōpi nnañe kuu ye ne aníri lakase. ²³ Yeesu uu pee pi séi uu kenýárū pi maa re: Íye ke Setani uu ye Setani lakase má? ²⁴ Kuyōōpiyu kuse pISOI PIN N TŌPU, KUYŌŌPIYU KPPE KPINE. ²⁵ Lē cire kényō kese pISOI PIN N TŌPU, KÉYŌ KEE KPINE. ²⁶ In lēe ni, Setani un ne uricuruu n tōpu, pihōōnene pin ukuyōōpiyu-i n we, unnañe ín nōñe. Amá méwoo knn waine.

²⁷ Úye un n la uké unáñe-nañe keyō-i lō uké ulikó yōsí, u ye unáñe-nañe uyē íñme paasile. Umepahaa maá kuu yé fe uu lelee ukeyō-i n we nnéi yōsu. ²⁸ Asei kam nó símisi, akópe nnéi ne alē ye kusárei wele. ²⁹ Amá úye un Nfáasone n lámaankēe, akópe nyē áa kusárei we, ateneciré ye nye. Mesére kaa yé u m póriilē.

³⁰ Kapi Yeesu mí maa re u aníri héesile nnya kuu mmú pi rihaa.

Yeesu uni ne upiwã

(Matiyee 12:46-50; Luki 8:19-21)

³¹ Yeesu uni ne upiwã api peé hapɔ, api ketahai nyere, api usoi tumpɔ re piké u séeme. ³² Aí ne sá písoi kulúí pin Yeesu kálaalẽ. Api pɛe u maa re: A nyere nké, upóni ne pipówá ye pó wéési. ³³ Yeesu uu rinóɔ pi yósu re: Wóo unéni? Píye pɛe pinéwá? ³⁴ Uu pɛe lɛ memáá písoi pɛe nní u n kálaalẽ wérii uu re: Unéni ne pinéwá ye mpí. ³⁵ Úye un Uléecaa mela n wai, uyee unéwá nées unéyéi nées unéni.

4

Uluaa kenyárũ

(Matiyee 13:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Ke Yeesu uu icélaa Kalilee kupiye ritime-i n kpálẽ, písoi kulúí api u kálisi ai tósu uu mese ha kúninói kecáá tone. Míni kecáá ke kúninói kpẽ aku tósilẽ, písoi pin meritime nyenu. ² Sinyárũ kuú ne icélaa meyã pi céesi. Uu icélaa iyẽ kémee pi maa re: ³ Ani kutu ricɔ ani kóm! Utisi unyine ye ilukepuri pifóme leeme. ⁴ Kuu n fóm, ilukepuri icɔ ii ricéetime-i lólu, sinúipi asi i le. ⁵ Ico ii kepare kecáá kei ke ntaai n n m piye lólu. Ke ketẽ áke n címú nnya, ipuri iyẽ ii mese ne mese lelu. ⁶ Ntuɛ nn tapu. Ke iníjí íi m papisi nnya, melei ame kóosi. ⁷ Ico ii sinípeleépi kepáápáá lóipɔ. Sinípeleépi sɛ asi melei hila, áme pɛe apipi toresi. ⁸ Amá ipuri icɔ ii ketẽ sɔne ne sá, ii lelu ii papisi ii kɔ apipi toresi, iwéhe icɔ afɛetaani, icɔ kuwóo ne kefi, icɔ píle. ⁹ Yeesu uu pi maa re: Úye un ukóme uké kó.

Yo nnya ke Yeesu uú ne sinyárũ céesi?

(Matiyee 13:10-17; Luki 8:9-10)

¹⁰ Ke Yeesu uu lɛ memáá iyaa n léepɔ, pɛpɛe ne u n kólẽ ne upipiretiki kefi ne pité api u pise re uké sinyárũ sɛ aseí pi símisi. ¹¹ Yeesu uu rinóɔ pi pɛse re: Nó ne Uléecaa iyɔɔpi

nsímé mee m pékaalē picéere masile, amá picō ye rúpá yo kómēile yare sinyárū.

¹² Pi ye n wiilenle, amá ápi kō pēe nyáni.

Pi ye kutu n cōlenle, amá ápi kō pēe kómēi.

Lelee re ápi ye ηmurei piké piisoī conse,

Uléecaa uké piakópe pi sári.

Yeesu ye ulukaa kenyárū aseī lese uu símisi

(*Matiyee* 13:18-23; *Luki* 8:11-15)

¹³ Yeesu uu pēe pi maa re: Áni kenyárū kē kōo? Nōnsá ke n kō, íye kani yé pēé ne sitórōō nsí nnéí kō má? ¹⁴ Kei ke Yeesu uu pēe kenyárū kē aseī pi lese re: Li nkpráni yare nléecaasimé ke utisi uyē uu fóm. ¹⁵ PISOI picō ISOI ye ricéetime tē mecō wele. Pin nléecaasimé n kō, Setani uu mese ne mese nléecaasimé kapi pikemee n fō kpópō. ¹⁶ Kεparetē kee we yare pēpēe nléecaasimé n kō api mese ne mese piakiη kēmee n yōsu ne mpōonare. ¹⁷ Amá ápi ye tíyese nké pikemee iníhí wa. Nn ye pikemee náηai. Ncōη n-ye née íwe íye in n ka nléecaasimé nnya, nfatene nn ne pi kpi mese ne mese. ¹⁸ PISOI picō ye we yare ketē kee sinípeleépi m má. Pi ye nléecaasimé kónle, ¹⁹ amá ketē kecáá likó nfasimé ne lílala lee ró n kúraasente ne memá ai nléecaasimé híla, nn ye pēe kerómee líka yoriye. ²⁰ PISOI picō pin we yare ketē sōne. Pi ye nléecaasimé kónle api n yōsu nn pikemee pelu nn linyine yoriye. Nléecaasimé nn picō kēmee nkáripī wai, nn picō kēmee ne kumúnē wai, nn picō kēmee meyá wai.

Kéfiráa kenyárū

(*Luki* 8:16-18)

²¹ Yeesu uu lē memáá pi pise re: Unyine yee kéfiráa riséle uu kucári ke kipi née uu ukéfine metene ke pésu má? Nénte kelō cacá kapi ye ke ritōsi ake pēe rúpá úye

n kpáailē? ²² Lē nnéi lee ppe m pékaalē ai kúyene wai, lē ke mpa úye úu ppe kúyene ní we ai metéi kémee léeri. ²³ Úye un ukóme uké kó. ²⁴ Yeesu uu pimáa pi kpa re: Ani nómenécíre tí ne lē nnéi kani n kómei. Kulū kpē kani ye ne m musí ke Ulééca uú ne nó músune. Ticuruu u yé kusá nó rikpá. ²⁵ Likumúné re uyee m má kapi ye pípa rikpá amá úye unsá m má, mpa nkáripí n-ye kuu má, pi n yósune.

Ilukepuri ye ne iricuruu n le kenýárũ

²⁶ Yeesu uu pimáa kpa re: Ulééca iyōpi ye kō we yare usoi unyine yee ilukepuri ukecare-i n fō. ²⁷ Lē memáa, mpa un kesine née ketúné n lōni née un n nyáni, ilukepuri ye lelule in pelu úu nyu lelee i m peise. ²⁸ Ketē ticuruu kee iluke peise. Kuhére kpee ye mefoi pi, lē memáa ripipi ari tóresi, ari metōrō pelu. ²⁹ Tin m pi, usoi uu ritéhe múlú. Kúkpaa kpee lē tu.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenýárũ

(Matiyee 13:31-32, 34; Luki 13:18-19)

³⁰ Yo kari yé kō ne Ulééca iyōpi múneisene? Kenýárũ kéye kari yé ne linsímé wa má? ³¹ Ulééca iyōpi ye we yare mpuri yuke-yuke nnyine. Kelukaa-i, mme mee ye ketē nnéi kecáa ipuri kecōpe nsínsá. ³² Amá melukaa-má, n ye lele nn papisi nn wai kuléé kpee kecare-i aco mpiye n fe. Nkuléé yee ilése kecire wale, sinúipi asi ikecáa ayámé wapisi.

³³ Sinyárũ nsí sicō ke Yeesu uu ye ne mpa úye céesi. Pppee kutu u n cólē mekome kuu ye ripái uú ne céesi. ³⁴ Úu ye pí kai símisi kúu kenýárũ n wa, amá lin u ne upipiretiki ŋmane rin-yá, mpa yo aseí kuu ye pi lese.

Yeesu ye meyo píima menyine riséése

(Matiyee 8:23-27; Luki 8:22-25)

³⁵ Keyáa kē cire nnyóó, Yeesu uu upipiretiki maa re: Tóké míni kuwélé kucō-mē ha. ³⁶ Apí risoiwuí yá, upipiretiki api kúninōi kpe-i kuú ppe n tǔ ne n téjǎ. Áninōi aco an kō pikeyúrí we. ³⁷ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe kori ániwalé aa kúninōi-i n léeripō míni ame ppe ku n yipu. ³⁸ Kumúhē kpe-i, Yeesu un kúninōi kémee kēpire-pō we, un lōni, tíyu tin tíyulaa kecáá láalē. Upipiretiki api ppe u yóhse api u maa re: Sáa, pō séélenle tóké kpíi? ³⁹ Yeesu uu yáka-yaka uu kuyō cési uu míni maa re: Séé, a níhesi. Kuyō aku kéu ai níhesi. ⁴⁰ Yeesu uu lē memáa upipiretiki pise re: Yo nnya ke iwame ii nó wa? Nōn ne nfatene máa? ⁴¹ Amá ai iwame píima pi wai apí m máikēene re: Usōi úye kecire ye nkó kaí ne kuyō ne míni ripéne lin u pakarelē?

5

Yeesu ye unírhélaa poise
(Matiyee 8:28-34; Luki 8:26-39)

¹ Lē memáa, api Kalilee kupiye téj api Kerasaa ketē lōni. ² Ke Yeesu uu kúninōi-i rincúlame, uú ne usōi unyine yee akpíí-mē n léeri sáne. Kunírilā kunyine kpe ye utisi uyē m pekési. ³ Akpíí-i kuu ye n sói. Usōi uyē úu kupahaa we. Ḿpá akpanii, ápi ye fe piké u paasi. ⁴ Mepēhē kulúi kapi ye uana ne nweni hōpi api uanipe ne akpanii paasi, amá u ye ipehe iyē nnéi túúnle. Úka nnahe ín ppe tulaalē nké ne utisi uyē tǐ. ⁵ Ketúhē ne kesine kuu ye akpíí-i ne akúú kecáá n kōnii un pupukēe, un umecire itói wai ne apare. ⁶ Uu Yeesu ketaa-pō yenu uu ppe wurupō uú ha ukeyu-i wúla ⁷ uu pupēi re: Uléecaa yee ḿpá yo kecáá n tǔ Kēpipi Yeesu, tó ne mpó ne í-ye? Ne ne pó ténile, ne Uléecaa rinyiri, kape íwe né wa. ⁸ Yeesu ye kunírilā kpē tinóo he re kuké utisi uyē kémee le. Lē nnya kaku lē

máikεε. ⁹ Yeesu uu kō ku pise re: Íye kapi ye pō sée? Aku rinóō u yōsu re: Pi ye né sée re kulúi, likumúnjé re tō kulúi wele. ¹⁰ Akú ne Yeesu téni re úu kapε a lakase aké kuyu ketō rilóō.

¹¹ Kúfōnlee pīma kunyine ye peε kei rikúúésaa-i túkurile. ¹² Aníri aa peé ne Yeesu téni re: A ncée ró he tóké áfōn nnyé lõ. ¹³ Yeesu uu ncée he. Aníri aa utisi uye-i léeri aa áfōn loni. Kúfōnlee kpeε tu yare áfōn ákotokú até (2.000). Áfōn nyē nnéi aa wuru áá ne rikúú cépi áá ha ne mínimaa-i kpúupō. ¹⁴ PISOI peε peε a n séni api wuru apí ha ne nsímé kuyu ne siyupi kóónú. PISOI API sí piké leleε n wa yē. ¹⁵ API Yeesu-i sí api utisi uyeε peε aníri kulúi n héesi yenu un tū ne ukeyu cáká-cáká un kō lapaalē n̄sōne, ai iwame pi wai. ¹⁶ Pē nnéi inipeε-i kai lē n wapisi API lē ke aníri áá ne utisi uye-i n le kεenkεε ne lē kai áfōn n wa. ¹⁷ API peε Yeesu suúluse re uké piketeni-i le. ¹⁸ Ke Yeesu uu kúninōi-i n loni, utisi uyē uu u suúluse re u yé u ritiki. ¹⁹ Yeesu úu ncée u he, amá u rinóō u he re: A kui aa pipókó leεpō. Aa lē ke Upíima uu íwe pō n té uu pō wai pi kεenkεε. ²⁰ Utisi uu mēsei pele úú ha ne nsímé mmē kóónú kuwélé kpe-mē kapi ye n sée re Ayu Kefi ketē. Pē nnéi peε ye n kó, nnóō kai ye pi yi.

Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kō unósi unyine poise

(Matiyee 9:18-26; Luki 8:40-56)

²¹ Lē memáá, Yeesu uú ne kúninōi míni ritime ricō téj. PISOI kulúi API kō kei lē u n kálaalē. ²² Kei ke Pisufi kuyomeyáhaalee uwéése unyine kapi ye n sée re Yairusi uu Yeesu yē uu uana metene wula. ²³ Úú ne Yeesu meyánsei téni, uu re: Kenékpérepí ye kekpō tule, a kam, aa anípe kekεcáá láa liké ke yoriye áke kapε kpu. ²⁴ Yeesu uú ne nsé u péne. PISOI kulúi pin u nyikii pin ne u tikilē.

²⁵ Kumúnyé kpe-i, unósi unyine ke ménye ame n foho hái injmē kefi ne ité-me un kei we. ²⁶ Pipóise meya kuu rika ai u pelu, usiwóo nnéi asi kó itói iye-i tene, úu kó ppe peí. Amá itói in nákiíselē. ²⁷ Kuu nní Yeesu nsímé n kómaalē, uu ppe riwúí te-i lompo uu kepire-mē Yeesu ilū ca. ²⁸ Likumúnyé re u ukefa-i písímé masí re: Ḿpá Yeesu ilū ηmane kam fe aḿ ca, né peí. ²⁹ Kuu lē tińca, ménye mee ppe n foho ame mese ne mese nyere, uu pélu. ³⁰ Yeesu uu cérupo re unnaηe ye pikei yisile. Uu riwúí tē kecōpe panse uu pise re: Wóo inélū tica? ³¹ Upipiretiki api rinóo u yósu re: Pó nyánile re pisoi ye pó nyíkiilē, aa kó ppe m písei re wóo pó ricaa? ³² Yeesu uu uilúké paí uké uyee u rińca yē. ³³ Unósi uyē uu pitérii kápáá ne iwame mepēhē. U lelee n wa nyule. Uu lē nnya Yeesu ana metene wula uu aseí nnéi u símisi. ³⁴ Amá Yeesu póo u maa re: Unékpere, mpófatenē ye pó yóriyēle. A n ηme ne nkíηniηe ipótói iké tene.

³⁵ Úu kahane nkpráni nsímé n tene ke pisoi ppe Pisuifi kuyomeyáhaalee uwéése uyē keyo-i n léeri apí maa re: Kεpówá ye nkpo masile. Yo nnya kaa nkpráni Ucélaa méwoo cóηlē? ³⁶ Amá Yeesu úu nkpráni pianoo nyē kutu rico, uu kuyomeyáhaalee uwéése maa re: Kεpówuu áke kape to, mpókó yee re a ne kefa tene. ³⁷ Lē memáá, úu úka ncée he re uké u sarū, insá Piyee ne Yakupu ne Yakupu uwā Yohani. ³⁸ Kapi kuyomeyáhaalee uwéése uyē keyo n tuiro, iwóo ke Yeesu uu kó. Pisoi ye ppe ikpōtu wóriile pin pupukee. ³⁹ Uu lompo uu pi maa re: Yo nnya kani iwóo likirelē non kó tēni? Kεkperepi kē áke kpu amá ke lonile. ⁴⁰ Api ppe Yeesu n sēnnyi. Yeesu uu ppe lē memáá pi leseri. U ne kewá kē usaa ne keuni ne upipiretiki pitaani pē kuú ppe n tési api kei ke kewá kē aké n we lompo. ⁴¹ Uu kewá kunipe tini uu ke maa re: Talita kum, li aseí re kekperepi, a yisi, née rinóo pó he.

⁴² Kekpérepí ake mese ne mese yisi ake nsé kápáá. Anmē kefi ne até kake ye m má. Kapi mewai mē lē n yé, ai rhpá úye nnóo yipu. ⁴³ Yeesu uu lē memáá pi kúrúrúse re ápi kape tíyese unyine uké céri. Uu kō pimáa pi kpá re piké kekpérepí kē iluke he.

6

Nasareti pikó ápi Yeesu ne kefa tene
(Matiyee 13:53-58; Luki 4:16-30)

¹ Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kēmeē sí, upipiretiki api u tiki. ² Ke kewénteγaa ketúnjé ake n tu, uu Pisuiḡi kuyomeγáhaalee-i lompo uu pisoḡ n céési. Nsímé nn nnóo pisoḡ píima pē nnéi ppe kutu u n cólē yipu. Apí m píseine re: Yei ke nní ye nnéi ai mpíi u léenti má? Mewéesesəhə méye mpuri kai nkó nní he má? Íye kuú ne mewaisaḡa mmé mpuri wapisi má? ³ In ne Maari kepipi uséréē? Nénte upiwā ppe Yakupu ne Yosee ne Yuuti ne Simə? Ái upiyei ppe nní kerócəpe wee? Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. ⁴ Yeesu uu ppe rinóo pi pese re: Antepu kuyu cire-i kapi ye u lómiise. Umpuri pikó ne upiyə́kó ppe ápi ye u waise. ⁵ Yeesu úu lē memáá fe uké mewaisaḡa piwai rikpá, insá pitóikó pinyine kecáá kuu anípe rinláa uu pi poise. ⁶ Ai Yeesu píri wai kápi ne kefa u n tene.

Yeesu ye pitume kefi ne pité túmei
(Matiyee 10:5-15; Luki 9:1-6)

Lē memáá, Yeesu uu ayu aco nyee ne kei n kólē kēmeē sí uu apisoḡ nléecaasimé céési. ⁷ Uu ppe upipiretiki kefi ne pité séi uu pi tum pité pité, uu rḡnaḡe pi he re piké aníri n lakase. ⁸ Uu rinóo pi he re: Áni kape kunaapi memáá líka rimúlú yare iluke née kulóo née kewóo re ncée kani ne sí.

⁹ Amá uu re: Ani anééri metane mese mese tánti, amá áni kape sitúkanka sité sité tánti.

¹⁰ Uu pimáa pi kpá re: Nɔn kéyo kéye-i n topile, ani kei n tū hái ne kumúhé kpe-i kani kuyu kpē n yisine.

¹¹ PISOI pin yei kusáne piyóó nó n yè nées kutu kápi nó ricɔ, nɔn n tósu, ani nóanána nkoɔo péi. Liké pi nyíse re pi Uléecaa nsímé pipakare yè. ¹² Pipiretiki pē api ncée pɔɔo api pISOI nléecaasimé n símisi pin tee re piké pimefine conse. ¹³ Aníri meyā kapi lákase, api pitóikó meyā kecáa mékpɔ kɔɔni itói ii tenente.

Yohani Úniwole nkpɔ

(Matiyee 14:1-12; Luki 9:7-9)

¹⁴ Lē kai wa Yeesu rinyiri ari m̀pá yei kóónú, uyóɔpi Erooti uú ne Yeesu nné kóm. PISOI api pɛé n símaankɛe re: Yohani Úniwole ye pikpɔkpɔ kémeɛ yisile, lē nnya kuu nní ínaɔe má un mewaisaɔa wapisi. ¹⁵ Picɔ pin máikɛe re Elii lo. Picɔ pó te mekɛe antepuye kecɔpe use unyine lo. ¹⁶ Amá ke Erooti uu lē n kó, uu re: Yohani uyē tiyu kam n tíyese api tólu yee yisi.

¹⁷ Likumúhé re Erooti ricurruu yee rinóo he api Yohani paasi api kukpaniilee-i sáɔo. Ái líka nnya ke Erooti uu lē wa. Erooti ye pɛe uumaa Filipu unási Erootiyati yásile.

¹⁸ Kai lē n wa, Yohani uu pɛe u maa re ái ne risá re uké uumaa unási yási. ¹⁹ Erootiyati uu lē nnya Yohani ukefa-i wai uu ncée wéési uké ne u kpu. Amá úu fe. ²⁰ Ke Erooti uú pɛe Yohani m pakarelē un kɔ nyu re u aseɪ tikilenle, uISOI in kɔ kecire we nnya, Erooti úu ye pɛe Yohani kecáa kó, un unsímé kutu n cɔlē n ye u ricóɔle, m̀pá ne lē u kɔ pɛe mpikome lalɛ. ²¹ Amá keyáa sɔne ake Erootiyati leeri. Ke Erooti uu ukemareyaa anyá n wai, uu lē nnya sóóni uu ukuyu pinaɔe-naɔe ne pisóóca piwéése ne Kalilee

ketē pīsoi kēcīre sélei. ²² Kei ke Erootiyati ukpére uu kenyánkale-i lompō uu yésu ai Erooti ne upisane nnéi larisi. Uyóopi Erooti uu ukpére uyē maa re: A lēlē ripōó pō n̄ we né we, kē pō li he. ²³ Ai wai uú ha ne wéeri re: Pōn yo né n̄ we, né pō li he, m̄pá in kenéyóopitē kuwélé, né pō he. ²⁴ Ke ukpére uyē uu kekále-i n̄ léepō, uú ha úni pise re: Yo kam yé pise? Uyē uu u pese re: A Yohani Úniwole riyu pise. ²⁵ Uu mekekeke uyóopi-mē pele uu u maa re: Ne la re a nfáani Yohani Úniwole riyu kēcáripī-i né ritási. ²⁶ Uyóopi ripōó ari caai, amá uawéeri ne pisane isei nnya, ái kúyule we. ²⁷ Uu mese ne mese uuméré use yukuse re uké ne Yohani riyu u kam. Uméré uú ha uriyu tōlu kukpaniilee-i. ²⁸ Uu riyu kēpelente kēcáá tōsi uú ha ukpére uyē ti múise, ukpére pōó úni ri pa. ²⁹ Ke Yohani pipiretiki api lē n̄ kō, apí weri api u kpísi apí ha kulesi.

Yeesu ye pīsoi ákotokú anupū (5.000) kpínii

(Matiyee 14:13-21; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

³⁰ Yeesu pitume api Yeesu keyúrí cápīne, api lē ne lē kapi n̄ wapisi ne lē kapi pīsoi n̄ céesi u kēenke. ³¹ Pīsoi pēe Yeesu-i n̄ sónaapō ne pēpēe ukemēe n̄ léeri ye kulúí tāsile. U ne upipiretiki ápi ye pēe nkpáni kēyu yē piké iluke li. Lē nnya ke Yeesu uu pipiretiki maa re: Tōké iyaa le, kei ke pīsoi ápi n̄ we aní ha nkáripī wénte. ³² Api kúninōi loni piké kei ke úka úu n̄ we ha. ³³ Pīsoi meyā api pimētōhē yénu api kō pi ceru. Ayu nyee ne pi n̄ kólē nnéi pīsoi api ntóó wai api kei kapi n̄ sí pi fōsu.

³⁴ Ke Yeesu uu kúninōi-i n̄ léeme, uu pīsoi kulúí yenu ai íwe u wai re pi pēe we yare isee yeé íi usé m̄ má nnya. Uu mese picélaa pi loni ai nánjai hái. ³⁵ Ke itunje ii n̄ tene, upipiretiki apí ne u kō api uu maa re: Líka ái kelō nké-i we. Lē memáá, itunje ye kō tenele. ³⁶ A pi maa re piké ha siyupi ne ayu nyee ne ró n̄ kólē kēmeē liluke-luke léeri.

³⁷ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ani nórinécúruu liluke-luke pi he. Api u pise re: Tó nkpéni sínle tóké nwóóweni mēpipi píle píle meté ne akpónó lo ari pi pa piké li néé? ³⁸ Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Ani ha ripaí. Api píseine api limemáá Yeesu rinóó yósu re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité. ³⁹ Uu pēe rinóó pi he re piké meyúí péni kecáá awúí awúí pi tonse ⁴⁰ api anái anái túnti, acó pīsoi píle píle, acó kuwóó kuwóó. ⁴¹ Uu akpónó anupū ne ikpíntomé ité iyē kpísi, uu keyóme weríí, uu iluke iyē kecáá Uléécaá pōnēse. Uu lē memáá akpónó kpókōrine uu upipiretiki pa re piké pīsoi hōōne. Uu kō ikpíntomé ité iyē pinnéí hōōne. ⁴² Api pinnéí le api lēpu. ⁴³ Upipiretiki api akpónó ne ikpíntomé kerī cāpīnente ai anéré kefi ne até yīpu. ⁴⁴ Pēpēe iluke iyē n li kēmeē pitisi ye lele ákotokú anupū (5.000).

Yeesu ye míni kecáá sōne

(Matiyee 14:22-33; Yohani 6:15-21)

⁴⁵ Yeesu uu lē memáá mēse ne mēse upipiretiki rinóó he re piké kúninōi lō piké ha rikóitime ricō-pō u m mē, Petisayita kuyu kuwéé-mē, uyē uké pēe kumúhē kpe-i pīsoi n kúúnse. ⁴⁶ Kuu pīsoi rin-yá, uu riyópe taá uké keyóme yáási. ⁴⁷ Kai nnyóó ní wa, kúninōi kun mínimaa kecōpe we. Yeesu pōōn umecire ketē mmé we. ⁴⁸ Uu yēnu re kúninōi pitíkíí ye íwe pi waile, likumúhē re mē kapi n sí ke kuyō píima kunyine aku pépuri. Tiweeki kumúhē, uu pikuwélé-mē n sōnepō míni kecáá, un la uké pi rifaau. ⁴⁹ Kapi u n yē un míni kecáá sōne, api músu re kēpirii-pirii kenyine ye ke, api pipupukee loni. ⁵⁰ Pinnéí pēe meyíkíyiki u yē ai pi tútúise. Yeesu uu pēe rinóó pi maa re: Iwame íi kape nó wa, né ŋmaa lo. ⁵¹ Uu limemáá kúninōi-i pi lēpō, kuyō aku kéu. Ai pírí pi wai háí ⁵² likumúhē re piakin ntake nnya, ápi pēe akpónó mēwaisaŋa mē kō.

Yeesu ye Kenesareti ketē kémee pitóikó paise
(Matiyee 14:34-36)

⁵³ Μετέή-maá api Kenesareti ketē tulu, api rikóitime pikuninai kari. ⁵⁴ Καπi kúninai-i n léeme, pisoι api mese ne mese Yeesu ceru. ⁵⁵ Api ketē kē nnéi kóónú, apí ye pin n kō te u yei we, api kei nnéi ne asánjáapwéré kémee pitóikó u n sónaapw. ⁵⁶ Pi ye kéyaála-i pitóikó nánjaisele siyupi ne ayu ne awosoo nye-i kuu n sónne apí ne u n ténι re uké tíyese pitóikó piké mpá uketukanka nnwō rica. U ye pē nnéi pēe u riínca pōisentele.

7

Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nsímé
(Matiyee 15:1-9)

¹*Pifarisi ne *isé picélaa pinyine pēe *Yerusalem n léeri api Yeesu kewúipi wai. ² Api upipiretiki pinyine yenu pin iluke le ne anípe kperinkpekáw, ápi pianípe nale yare kai piinyekii kémee m pise. ³ Ke Pifarisi ne *Pisuífi picw nnéi api meyansei pikpure inyekii m múílē nnya, pinsá nsone n nale, ápi ye li. ⁴ Pin kō kuyáa n leeme, pi ye piinyekii menale mē nalele api kelene le. Pi ne pimekpurewai meyā yare nní piheehere ne sicáripι ne apóri piheere múílenle. ⁵ Pifarisi ne isé picélaa api pēe u pise re: Yo nnya ke pipópiretiki ápi pirókpure inyekii tikilē pin ne anípe kperinkpekáw iluke le? ⁶ Yeesu uu rinów pi pēse re: Asei ke *antepu *Esayi uu mekee-me nónnésímé yémmē. Nw kecáá kecáá mewai pikó le yare ke Esayi uu n wóι re Uléecaa ye maa re:

Nnów-i nmane ke pisoι mpí api ríyu né waiselē, amá ápi pēe pisifa-i ne né kólē.

⁷ Piiyáhaa ye likpárakáw le.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii kpísi pin céesi yare inékó ye nyi.

⁸ Uléecaa isé kani kepire rito ani sisoipipi inyekii m múilē.

⁹ Uú nōj te: Ani riḡmóópú ani Uléecaa isé kepire tō aní ne nōinényékii picélaa kéyu mahani. ¹⁰ Ticuruu *Moisi ye mekee-me maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kō re úye un usáa née úni anōo n wa, li pise re piké liute kpu.

¹¹ Amá nō ne ye re: Usoi un usáa née úni m maa re: Lē kuú pēé ní la uké ne u lé Uléecaa hele, ¹² áni ye liute riyá uké linyine licō piwai usáa née úni rikpá. ¹³ Méwee mē yee tíyesele ani Uléecaa Nsímé cókoi ne nōinényékii isé kani n yekeilē. Mewai mē meco kani n wapisi ye kō piyele.

Lēlee ye usoi mékperinkpe n waise

(Matiyee 15:10-20)

¹⁴ Yeesu uu limemáa pisoí picápine kpá uu re: Ani nōnnénéí kutu né ricō ani kóm. ¹⁵ Litahaikó líka ái we lee yé lin usoi kéme n lō, ai Uléecaa inipee-i mékperinkpe u waise, amá lelee usoi kéme n léenti lee ye Uléecaa inipee-i mékperinkpe u waise. [¹⁶ Úye un ukóme uké kó.]

¹⁷ Ke Yeesu uu pisoí pē kecōpe n yisi, u ne upiretiki api kéyo loni api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁸ Uu rinōo pi pese re: Nō ticuruu áni kō mesōhō máa? Lē nnya, áni nyu re lē nnéí lee usoi kéme n léeripō ái yé fe liké Uléecaa inipee-i mékperinkpe u waise? ¹⁹ Likumúhē re ái urikiḡ kéme kai léeripō, amá kuloi-i le, uu kō pēé cukú. Yeesu memaa mee nyísēlē te iluke nnéí ye kuluke wele. ²⁰ Uu pimáa pi kpá re lelee usoi kéme n léenti lee ye mékperinkpe u waise. ²¹ Liriyíki re usoi kefa-i ke simúhē kópe nfasimé ne iwásá ne piyaa ne pisoikō ²² ne ucō unōsi née ucō ula kuwáncō piwai ne memá nnáápí ne rikpákára ne piyaaluke ne nturi ne inípee caa-caa ne picō alē ne rikókari ne píyuwélāa ai léenti. ²³ Nní nnéí, usoi kefa-i ke nní nnéí ai léenti, lelee ye kō mékperinkpe u waise.

Kanaa kuyu unəsi unyine nfatene
(Matiyee 15:21-28)

²⁴ Κε Yeesu uu kei n yisi, uu Tiiri kuyu kuwélé-mē sī. Uu kέyo kenyine-i tone. Úu la unyine uké u yē. Amá rhpá ne lē, úu fe uké umecire pesí. ²⁵ Unósi unyine kewā kee kuníri n héesi uu kóm pin Yeesu nsímé wai. Uu peé ha Yeesu keyu-i wúla. ²⁶ Unósi uyee usáne le, úu *Usuifi. Sirii keteni-i kapi u mari. U Fenisii ukó le. Uú ne Yeesu téni re uké uukpére kuníri lakase. ²⁷ Yeesu uu pee u maa re: Ái nyaní te piké siwá iluke kpísi piké sipəpipi risá. ²⁸ Unósi uu rinóo u pese re: Mesei ye me Sáa, amá siwá sin piluke m masí, sipəpipi yee lē ke siwá asi keteni-i m póroise híneile asi le. ²⁹ Yeesu uu pee u maa re: Tipónóo ntí nnya, a n ηme, kuníri ye upókperé kémeε léepəle. ³⁰ Kuu kέyo n kúi, uu kewá ləepə ken ne keripəo finu, kuníri kun tómpə.

Yeesu ye utusuí yee úu nsəne n símisi pəise

³¹ Yeesu uu limemáa Tiiri ketē yisi uu Sitəo kuyu cəpu, uu kuwélé kpē kapi ye n sée re Ayu Kefi ketē-mē walá uu Kalilee kupiyε-mē pele. ³² Api peé ne utusuí yee úu nsímé n fe nsəne Yeesu weri. Apí ne u téni re uké anípe ukecáa rilaa. ³³ Yeesu uú ne iyaa u lelu, uú ne pisoι ketaa wai uu usinipepi atu-i u tampə uu rilémpi kecáa meta u teý. ³⁴ Uu lē memáa nfáa tóori uu re: Efaata, liasei re: A tápile. ³⁵ Mese ne mese uatu aa tápile, tilémpi ari fénne, uu nsímé loni nsəne. ³⁶ Yeesu uu lē memáa rinóo pi he re ápi kape tíyese unyine uké kó. Amá rhpá Yeesu memale méye ke pē api nsímé piyóo ηmóópúlē. ³⁷ Pírí píima kai meyansei pi wa apí m máikeε re: Lē nnéi kuu n wa, asaa lo, rhpá pitusuí, u ye pi komeisele, uu pē alempi nyee m pahaalē símaase.

8

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii
(Matiyee 15:32-39)

¹ Písoi kulúí apí kò kumújé kpe-i picápíne kpá hísoné apí kò líka má piké li. Yeesu uu upipiretiki séi uu pi maa re: ² Písoi mpí ícò ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi né tíkilē apí kò líka má piké li. ³ Pimeyā ye ketaa leerile. Lē nnya, nen nkpéni ne nkú mmú pi m maa re piké kúí, pi yé ha nsé pòone. ⁴ Kei ke upipiretiki apí rinóo u yósi re: Yei kari yé písoi píima mpí nnéí iluke yē kelō kóima nké-i? ⁵ Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Apí rinóo yósu re: Aseí. ⁶ Uu limemáá písoi pē tinóo he re piké keteni-i tone, uu akpónó aseí nyē yósu, uu akecáá Uléecaa pòonese uu pēe a kpókòrine uu upipiretiki a pa piké hóónente, apí písoi a hòone. ⁷ Pi kò pēe ikpíntomé inyine mále. Yeesu uu kò iyē kecáá Uléecaa pòonese uu re piké kò iyē hòone. ⁸ Apí le apí lēpu, apí iluke pòone-pòone kóóí anéré aseí. ⁹ Písoi pēe tu yare ákotokú ana (4.000). Kapi m masí, Yeesu uu pēe re piké kúí. ¹⁰ U ne upipiretiki apí mēse ne mēse kúninói loni apí Talimanuta ketē sī.

Pifarisi ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa
(Matiyee 16:1-4)

¹¹ Pifarisi apí Yeesu lēpò apí ne íkeŋene u kápáá apí pēe ripine u wai re uké nyíse re Uléecaa kémee ke unnaŋe nn léeri. ¹² Yeesu uu meyá nfáa tóóri, uu ukefa-i maa re yo nnya ke nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa piyéne la? Asei kam nó símisi, nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa méka yenune. ¹³ Uu lē memáá kei pi yá uu kúninói loni uu rikóitime ríco sī.

Pifarisi ne Erooti nkpónótò pite
(Matiyee 16:5-12)

¹⁴ Upipiretiki ye ppe akpónó kecáá paleile. Kuse ηmane kapi múlĩ kúninói-i. ¹⁵ Yeesu uu rinó pi he re: Ani nómenécire tí n̄sone ne Pifarisi ne Eroti nkpónótó pite. ¹⁶ Pipiretiki ye pimecɔpecire símisi re ápi akpónó má. ¹⁷ Ke Yeesu uu l̄ n céri, uu pi pise re: Yo nnya kani máikεε re áni akpónó má? Ái kahane nó rikpáii n̄ε áni kahane n ceri? Nóanétu ye takasileε? ¹⁸ N̄o inípeε mále, áni k̄o ppe nyáni, n̄o atu mále áni k̄o ppe kómei. Áni léiseε? ¹⁹ Kumúh̄ε kpe-i kam akpónó n k̄pók̄orine am p̄isoi ákotokú anupũ (5.000) h̄oone, an̄εre alé kani iluke t̄ɔɔ yípũ aní ne t̄ɔmp̄o? Api u maa re an̄εre kefi ne até. ²⁰ Yeesu uu k̄o pi pise re: Kam akpónó aseεi p̄isoi ákotokú ana (4.000) n k̄pók̄orine ní, an̄εre alé kani iluke t̄ɔɔ yi? Api re: Aseεi. ²¹ Uu ppe pi maa re: Ái kahane nó n hemneε?

Yeesu ye Petisayita-p̄o unyíye p̄oise

²² Ke Yeesu ne upipiretiki api Petisayita n tu, p̄isoi apí ne unyíye unyine u l̄εp̄o apí ne u t̄éni re uké u rica. ²³ Yeesu uu unyíye kunípe tini uu u t̄ɔɔi uú ne kuyu ilúké sí uu ppe meta inípeε-i u wai, uu an̄ípe ukecáá l̄aa uu u pise re: P̄o linyine nyánii? ²⁴ Unyíye uú weríi uu re: Ne p̄isoi nyánile, amá pi p̄é wele yare aléé, pin s̄one. ²⁵ Yeesu uu uinipeε p̄ica k̄pá, ke unyíye uu n nyán̄ei t̄íkí-t̄íkí, uu pélu uu mpá yo n nyáni cáí-cáí. ²⁶ Yeesu uu ppe u maa re uké kúí, amá úu kape kuyu l̄o.

Piyεε ye yámne re Yeesu ke Uléécaá uu wée
(Matiyee 16:13-20; Luki 9:18-21)

²⁷ Yeesu ne upipiretiki api Sesaree Filipu siyupi k̄εmεε sí. Uu nc̄ée k̄εmεε pi pise re: P̄isoi ye máikεε re n̄εé úye? ²⁸ Pi máikεε re p̄óo Yohani yeε míni p̄isoi n̄ wole, pic̄o re p̄óo Elii, pic̄o re p̄o antepuyε kec̄ɔpe unyine l̄ε. ²⁹ Yeesu uu pi pise re: N̄ó ni? N̄o mp̄íi máikεε re n̄εé wóo? Piyεε uu

rinóo u yósu re pḥ́ ke Ulééca u mekεε-me wée. ³⁰ Yeesu uu pi nyi re ápi kape linka úka símisi.

Yeesu ye unkpḥ́ ne umeyise nsímé riyóó
(Matiyee 16:21-28; Luki 9:22-27)

³¹ Uu mēncire picélaa pi koru re li pise re Usoi Kεpipi keké meýánsei íwe li. Pisuifi piwéése ne pεpεe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa piké ke ηmeriye. Li kḥ́ pise re piké ke kpu ake kḥ́ keyáa táánũ turé yisi. ³² U símisile n̄sone kp̄ãii. Kei ke Piyee uu iyaa u sée uu re ái lē kuu yé pεe wa. ³³ Yeesu uú ηmeelú uu upipiretiki paí uú ne Piyee cési re: Setani, a ne ketaa né wa, likumún̄η re sipómún̄η ási Ulééca sikó, amá sisoipipi sikó ye si.

³⁴ Yeesu uu pεe lē memáá p̄s̄oi ne upipiretiki séi uu pi maa re: Uaye un n la uké né ritiki, uké umεcire pípaí riyá, uu ukunap̄éékḥ́ó ya * uu pεe n̄́ tiki. ³⁵ Ái líka nnya, úye un n la uké unfaa lḥ́, u n fóm̄nile, amá úye un unfaa n fóm̄ n̄́ ne Nsímé Kεcire nnya, liute yee yé unfaa lḥ́. ³⁶ Usoi kulaa ye kúye in te u keté n̄́te memá n̄́n̄́i yé uu pεe kpi. ³⁷ Linyine ye we ke usoi uu yé n h̄ééle uké ne unfaa n lḥ́? ³⁸ Úye un neni inései ne n̄́n̄́símé isei n wa, piwásánkaí ne pikópekḥ́ó mpí kekḥ́pe, Usoi Kεpipi yé kḥ́ uisei wa, ken píyei m p̄εeri ne keusaa meýḥ́pi ne pilécaatumε.

9

¹ Uu pimáa pi kpá re: Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pεe yé Ulééca iyḥ́pi n yé in ne innan̄η weme api kelene kp̄ini.

Yeesu ipiηe ye conse
(Matiyee 17:1-13; Luki 9:28-36)

* 8:34 Mat. 10:38

² Siyáa sikpuulũ memáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne Yohani kpísi apí ne riyópe cáca rinyine taá apí ha kei pimécire n we. Uipiŋe ii conse piinipee-i. ³ Uilũ íí n télu, ii wárara pói-pói, ntómé mmē ĩn ncō má ketē nké ne kenkinii. ⁴ Kei ke Elii ne Moisi api pēe rikpáfúme, pi ne Yeesu pin yói. ⁵ Piyee uu pēe Yeesu maa re: Sáa, li nyamle re tóké pēe nté n we. Tō la re tóké sicánjĩpi sitaani karii, pđ kесе, Moisi kесе, Elii kесе. ⁶ Piyee úu nkpáni nyu mmē kuu yé pēe m male, likumúŋé re iwame ye u ne Yeesu pipiretiki tōrō wale hái. ⁷ Kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala, ani kutu ke ricō. ⁸ Mese ne mese api piilúké nnéi páii, amá apí úka yē, Yeesu yee pikekúrí ĩ we memáá. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinóo pi he re ápi kape tíyese unyine uké lē kapi n yé kō hái ne keyáa kē ke Usoi Kēpipi ake yé pikpōkpō-i n yisi. ¹⁰ Api nsímé mmē nyi, amá api pimécōpecire m píseine re yoo pikpōkpō kémee meyise?

¹¹ Lē memáá, upipiretiki api u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api máikee re Elii yee pēerine liké kelene ketē keto tu? ¹² Uu pi pese re: Mesei ye me re Elii ye pēerine kelene uké mpa yo nyóonse. Yo nnya kai mpíi wólaalē te Usoi Kēpipi ye íwe lenē meyá api keipuri yulu? ¹³ Amá ne la ké nō símisi re Elii ye pípeeme masile písoi apí ne u wai lē kapi ĩ la yare kai ukecáa n wólaamelē.

Yeesu ye kewá kē ke kuníri aku m pekese pōise
(Matiyee 17:14-21; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Kapi pipiretiki tōrō n nyahaipō, api písoi kulúu yenu pin kewúipi pi wailē, isé picélaa pin ne pi keŋene. ¹⁵ Ke písoi api mese ne mese Yeesu n yé, ai pi kaikai, api pēe n wúrunkēepō piké u yáasi. ¹⁶ Yeesu uu upipiretiki pise re: Yoo mpíi nō ne pē keŋenese? ¹⁷ Utisi unyine uu pēe

riwúí te-i rinóo yóori re: Sáa, kepóméé karí ne kenépipi ka. Kuníri kpee ke n lõ ye nsímé ke pəonəselenle. ¹⁸ Ḿpá yei kai ke yisi, ku ye ketē ke tale ake atalalaá léeri, ken aní takai, ipiŋe ii nánu. Aḿ ne pipópiretiki téni re piké kuníri kpě lakase, amá api fe. ¹⁹ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Nó nfatəneciré pikó mpuri mmú, ituŋe ilé kam nókenémee pitóne kpáne? Ituŋe ilé kam yé lõ ne nó n kahari? Ani ne kewá né kam. ²⁰ Apí ne ke u hapə. Ke kewá ake Yeesu n yé, kuníri aku kei nní ke lémesi, ake keteni-i lolu aké m pímiise ken atalalaá léeri. ²¹ Yeesu uu keusaa piŋe re: Píyei-me kai ye nní ke wa? Uu rinóo yósu re: Háí uiwā-me le. ²² Mepēhē kulú ke kuníri kpě aku ye nna ne míni-i ke risápə keké ne n kpu nnya. Amá in te pó fe aa linyine wai, a kam aa ró come. A irówe ripaí. ²³ Yeesu uu rinóo u pese re: In te pó fe née? Úye un ne ukēfa Uléecaa n tene, úu líka pəonene. ²⁴ Mese ne mese, kewá kē usaa u pupēi re: Né ne kēfa tenele! Amá a kam a né come, nnéfatene ín piye.

²⁵ Ke Yeesu uu risoiwúí n yé tin u kálaari, uu kuníri semni re: Pó kuníri kpě, póo ye atusuí usoi n waise aa nsímé u pəonese, a kewá ke-i le, kape píkai kekemee pēepə, née rinóo pó he. ²⁶ Akú lelu kun pupukee, kun kə kewá nanēiselē. Kewá aké n we yare ke kpule, pīsoi meyā api waise re ke kpule. ²⁷ Amá Yeesu uu kekunipe múlú uu ke yukuse, ake yisi ake nyere. ²⁸ Ke Yeesu uu lõ memáa kέyo n lõ, upipiretiki api pimpehencire u piŋe re: Yo nnya kári fe təké kuníri nkú lākase? ²⁹ Uu pi maa re: Keyóme mecire ke usoi uu yé yáasi uú ne kuníri nkú mpuri lakase.

Yeesu ye unkpə ne umeyise nsímé kpálē

(Matiyee 17:22-23; Luki 9:43b-45)

³⁰ Api kei yisi api Kalilee ketē tēj. Yeesu úu pēé la piké kei kuu ní we ceri. ³¹ Likumújé re u ye pēe upipiretiki

céésile uu ye pi maa re: Pi Usoi Kepipi tinine api pisoí anipe-i ke wai piké ke kpu. Kemekpə-maá, ke yé keyáa táánũ tuné nkpə kémee yisi. ³² Amá Yeesu pipiretiki ápi meyu mē kō. Iwame íi kə ħmurei piké pise.

Wóo pipiretiki kecəpe uwéése?

(Matiyee 18:1-5; Luki 9:46-48)

³³ Api Kaperinawum tulu. Kapi kéyo n tu, Yeesu uu pi pise re: Yoo ppe ncée kémee nó kēñeneŋe? ³⁴ Amá api séé keu. Ái líka nnya, pi ppe ncée kémee kēñene re úye ye pikecəpe uwéése? ³⁵ Yeesu uu ppe tone, uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Úye un n la uké ufoí, li pise re uké nónnénéí utəwə uu nónnénéí ukéikó. ³⁶ Uu kewá kenyine kpísi uu pikecəpe nyereŋe, uu ke kpísi uu pékérí uu ppe pi maa re: ³⁷ Úye un siwá nsí kecəpe kéye kusáne n yəsí né nnya, tinécúruu kuu kusáne yəsí, úye un kə kusáne né n yəsí, ái rinécúruu kuú yəsí, amá uyee né n tumme kuú yəsí.

Úye un kerócaá n kpálē, uyē úu uróláarə

(Luki 9:49-50)

³⁸ Yohani uu u maa re: Sáa, tə unyine yenle un aníri lakase ne ripónyíri nnaŋe úu kə ppe ró tíkilē. Kúu ró n tíkilē nnya, arí ne u yulu. ³⁹ Amá Yeesu uu rinów yósu re: Áni kape ne u yè, likumúŋé re úka úu we ye ye rinényíri ne mewaisaŋa n wa uu kei nní cire nnékópe símisi. ⁴⁰ Úye un kerópire n we uyē úu uróláarə. ⁴¹ Kani né Kiriŋi pikó nnya, úye un kə rinényíri nnya míni nírē-nírē nó n he, aseí kam nó símisi, liute úu uihéé paane.

Akópe pikaase kecáá nsímé

(Matiyee 18:6-9; Luki 17:1-2)

⁴² Amá úye un siwá see ne nní kefa né n tene kenyine akópe n waise, li kutəsi we piké rináipare mule-mule

ńhme wa api ripóo u lesi api mínimaa-i u sápo. ⁴³ In te kupónípe kpee akópe pó waise, a ku riké. Li kutəsi we a nfáa yē ne kunípe kerí ne kaa yé anípe keté m má aá ne nna kƿaciré kelō loni, kei ke nna ńn ye píkai n kpu. ⁴⁴ [Kei ke apapi nyee ye ipiŋe n li áa ye n kpí, kei ke nna ńn ye kō n kpu.] ⁴⁵ In te kupóna kpee akópe pó waise, a ku riké, li kutəsi we a kúna kuse m má aá ne nfáa yenu ne kaa yé ána keté m má apí ne nna kƿaciré kelō kémee pó sápo, kei ke nna ńn ye píkai n kpu. ⁴⁶ [Kei ke apapi nyee ye ipiŋe n li áa ye n kpí, kei ke nna ńn ye kō n kpu.] ⁴⁷ In te mepónípe mee akópe pó waise, a me lese aa ketaa-pó fómni. Li kutəsi we páké Uléécáa iyǝpi kémee lō ne menípe mese ne kaa yé ínipee ité m má api pe nna kƿaciré kelō kémee pó sápo, kei ke nna ńn ye píkai n kpu. ⁴⁸ Kei ke apapi nyee ye ipiŋe n li áa ye n kpí, kei ke nna ńn ye kō n kpu. ⁴⁹ Likumúnjé re: Písoi nnéi kecáá kapi nna kǝnune yare kapi ye nní iluke kecáá nnyási n fulei.

⁵⁰ Nnyási ye linyine kecire le, amá mmelō men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? Ani nnyási mecō n láárú, nkíhniŋe nké kō nǝkenǝpe n we.

10

Utisi ne unósi pitúunne kecáá icélaa
(Matiyee 19:1-12; Luki 16:18)

¹ Yeesu uu ncée pǝlō uu Yutee ketē loni uu kō Yuritee rikoitime ricō kuwélé-mě sǐ. Písoi kulúi api kō pikálaa u kpá uu kō pē picélaa loni yare kuu ye n céesi. ² Pifarisi pinyine apí ne u kō piké ne ripine u n wa nnya, api u pise re in te ncée ye we re utisi uké uunəsi ye. ³ Uu rinóo pi pese re: Íye ke Moisi uu nó pise re ani wa? ⁴ Api rinóo yósu re: Moisi ye utisi ncée hele re u yé fe uu pitúunne ritelé unósi wolu uu pe u yulu. ⁵ Yeesu uu pe pi maa re: Nóanékíh ntake nnya ke Moisi uu isé nnyí nó wói. ⁶ Amá rǝpá yo mewai

kekoraane, Uléécaá ye utisi ne unósi wale. ⁷ Lẽ nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine uu unósi kpísi api péne, ⁸ u ne uyẽ api pansè ipiñe ise. Kai nní lẽ n wa, ápi nkpéni pité, amá piipiñe ye ise le. ⁹ Lẽ nnya usoi úu kape lẽ ke Uléécaá uu rimpéne kóólene. ¹⁰ Kapi kényo n ha, Yeesu pipiretiki api kò nsímé mmẽ kecáá pipise u kpá. ¹¹ Uu ppe pi maa re: Úye un uunási n yè un uféé n kpísi, u ne unósi foí púnnele, iwásánkaí kuu lẽ wa. ¹² Unósi un uula n yè un uféé n sód, iwásánkaí kuu lẽ wa.

Yeesu ye siwá tinóo sone ritikise
(Matiyee 19:13-15; Luki 18:15-17)

¹³ PISOI API NE Yeesu siwá læpə re uké si rica. Amá upipiretiki API NE pi cési. ¹⁴ Ke Yeesu uu lẽ n yé, ái ne u risá, uu pi maa re: Ani riyá siwá síké kenéméé kam, áni kape si tápisi, likumúñé re mpí ppe simecə n we ppe yé Uléécaá iyəopi kémee lõ. ¹⁵ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléécaá iyəopi n ñmurei yare ke kewá ake ye n ñmurei, úu uiyəopi kémee lonine. ¹⁶ Uu ppe lẽ memáá si sakaa uu anípe si laa uu ne rinóo sone si tikise.

Uñmáne mámara unyine kecáá nsímé
(Matiyee 19:16-30; Luki 18:18-30)

¹⁷ Ke Yeesu uu ncée m pólólẽ, utisi unyine uu u tulu ne ntóó, uú ha ukəyu-i wúla uu ppe u pise re: Sáa sone, íye kam waine ké ne nfáa teneciré yé? ¹⁸ Yeesu uu u maa re: Yo nnya kaa né sée re Usone? Úka úu usone, insá Uléécaá mecire. ¹⁹ Mpa líké íye wa, pə Uléécaá isé nyule re: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape yáai, kape nnóome itansei nyere, kape unyine ncaai nka wa, a upósáa ne upóni ríyu waise. ²⁰ Uu rinóo u yósu re: Sáa, hái inéwá-me kam lẽ múlĩ. ²¹ Yeesu uu u nyáneí ne nla, uu ppe u maa re: Likei lise læe pó párlĩ, a n ñme a lẽ nnéí kaa m má yáá, aa siwóó

sē píwekṓó hṓóne, pṓ ppe memá yé keyómecaa-pṓ. Pṓn lē piwai m masí, aa peé weri aa né tíki. ²² Ke utisi uyē uu anṓo nyē n kṓ, ke ukunipe aku nní rí mulú nnya, ukeyu ake cṓhṓne úu ne mpṓccai tṓmpṓ.

²³ Yeesu uu upipiretiki ppe u n kálaalē nyáne, uu pi maa re: Uléecaa iyṓṓpi kémee pilone ye ne pimámá páápú kpa! ²⁴ Anṓo nnyé aa Yeesu pipiretiki pírí wai. Amá Yeesu uu pimáa pi kpá re: Sinépipi, a tíye Uléecaa iyṓṓpi kémee pilone ye pṓólú kpa! ²⁵ Kuyooyoo kun n la kuké kehímpi kupole-i lomṓ, li yé kutṓsi m purú ne ke umámá uu yé n la uké Uléecaa iyṓṓpi kémee n lomṓ. ²⁶ Ai kṓ meyánsei pírí Yeesu pipiretiki kpá, api peé m píseine re: In lēe ni, wṓo ye ppe píyulale yé? ²⁷ Yeesu uu pi nyáne uu re: Usoi kémee, lē ái kuwai we, amá ái Uléecaa kémee. Likumúhē re mṓpá yo ye kuwai wele Uléecaa kémee. ²⁸ Piyee uu ppe u maa re: A ripái kari lirókṓ nnéi n tíye tṓn pṓ tikilē. ²⁹ Yeesu uu rinṓo yṓsu re: Asei kam nó símisi, úka úu we yee yé nē ne Nsímé kecire nnya, kṓyṓ ne pimáa ne piwá, ne piyéi ne píni ne pisáa ne siwá ne sicare n tíye ³⁰ úu yé ppe neni mewee mmé-i síyṓ ne pimáa ne piwá ne piyéi ne píni ne siwá ne sicare mepēhē píle n yé. Úu yé kṓ Yeesu pitiki iwe paa. U yé kṓ aṓmē nyee n wéme kémee nfáa teneciré yé. ³¹ Pifoí meyā yé pitṓrṓo panse, pitṓrṓo meyā api pifoí.

*Yeesu ye metáánū unkpṓ ne umeyise nsímé símisi
(Matiyee 20:17-19; Luki 18:31-34)*

³² Ncée kémee kapí peé we pin Yerusalem-mē sī. Yeesu un pikēkpeē sṓne, upipiretiki pin kewuu piralē, iwame in pēpē pi n tíkilē we. Yeesu uu kṓ upipiretiki kefi ne pité kpísi uu lelee u n lærine pi símisi ³³ uu re: Nṓ nyánii, Yerusalem kari nní símpṓ piké ha kei Usoi Kepipi tī piké pēpē ye Uléecaa inyṓnse n wa piwéése ne isé picélaa

anipe-i wa, pē piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. Pi yé pēpēe ápi Uléecaa m pakarelē anipe-i u wa. ³⁴ Pi yé méwoo u nyánei api ukecáa meta tuke, api iséi u fopii api pēe u kopu. Amá siyáa sitaani memáa, u yé nkpō kémee yisi.

Lē ke Yakupu ne Yohani api Yeesu m pise
(Matiyee 20:20-28)

³⁵ Sepetee sipipi keté, Yakupu ne Yohani apí ne Yeesu kō api u maa re: Sáa, tō la re a lē kari pō n welune ró wa. ³⁶ Uu pi maa re: Yo kani mpíi la re ké nó wa? ³⁷ Api u maa re: Pōn píyēi ipóyōopi kémee n tone, tō la re a tíyese use uké kupólukē-lukē-mē n tū, ucō kupómíi-mē. ³⁸ Yeesu uu pi maa re: Áni nyu lē kani nní n welu. Nó fe ani ntóosi keporipi kam n nírunē níruu? Néē nó fe ani íwe takai yare kam i n takaine? ³⁹ Api rinóo yósu re: Tó li fe. Yeesu uu rinóo pi pese re: Mesei ye me re nó ntóosi keporipi kam n nírunē n ntí, te íwe kam n takaine kani takaine. ⁴⁰ Amá in kunélukē-lukē néē kunémíi-mē metone nkō mmú ái néē yé tíyese liké ne lē. Pē nnya ke sitóne sē asi n nyóonselē kuu si pane.

⁴¹ Ke Yeesu pipiretiki kefi tōrōo api lē n kō, piapōo áa ne Yakupu ne Yohani caai. ⁴² Yeesu uu pēe pi séi uu pi maa re: Nō nyule re pē kapi n kpíilē te ayu piwéése ye pinnaje ne a wéékuselenle, písoi kecire pin pinnaje a nyíselē. ⁴³ Amá ái li mecō kai nō kémee we. Uaye un n la uké nókenécōpe uwéése, uké panse nóunékeikó. ⁴⁴ Úye un kō nókenécōpe ikpéē n la, uké nónnénéí ulasi. ⁴⁵ Limecō ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke keisi, amá ke kale re keké picō keisi, áke kō kenfaa ne riwóme hééle meyá meké ne píyulale n yé nnya.

Yeesu ye unyíye kapi ye n sée re Patimee poise
(Matiyee 20:29-34; Luki 18:35-43)

⁴⁶ Api Yeriko tuiᵛo. Kumúḡé kpe-i ke Yeosu ne upipiretiki ne risoiwuí api kuyu í lelu, unyíye unyine ye n wélei kapi ye n sée re Patimee, Timee uḡmáne un ticéetime tũ. ⁴⁷ Uu kóm te Nasareti ukó Yeosu ye tósu, uu sicááila kápáá re: Tafiti kepipi, Yeosu, a inéwe ripaí! ⁴⁸ Meyá ame ne u cési re uké risée, amá uu meyá cása re: Tafiti kepipi, a inéwe ripaí! ⁴⁹ Yeosu uu nyere uu re: Ani u séeme. Api unyíye séipᵛo, pin u máikee re: A n kahari, a yisi, u pó séile. ⁵⁰ Unyíye uu uketukanka sá uu wákasi uu Yeosu-mě sī, ⁵¹ Yeosu uu u pise re: Yo kaá la ké pó wa? Unyíye uu re: Unésáa, ne la re inénípee iké ye yē. ⁵² Yeosu uu u maa re: A n ḡme, mpófatenē ye pó yóriye. Mese ne mese inípee ii wúkule uu Yeosu tiki.

11

Yeosu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)

¹ Kumúḡé kpe-i kapi Yerusalem n nyahaiᵛo pin Petifasee ne Petanii ayu keyúrí we, alée nyē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kuwélé-mě, Yeosu uu upipiretiki pité tum ² un pi tee re: Ani kuyu kpee nní nókenéyu í weᵛo kémee ha. Nᵛn píyei n tuiᵛo, nó keminaapipi kenyine leepᵛo ken toraalē. Usoi úka úu ke tonelē. Ani ke fénne aní ne né ke weri. ³ Úye un nó m maa re: Yo nnya kani lē wai? Ani rinóo u yósu re: Upíma ye ke la. U yé mese ne mese nó riyá aní ne nté ke weri.

⁴ Api sí api keminaapipi leepᵛo ncée-i ken ketahai toraalē tinᵛoᵛo rinyine keyúrí, api ke toriye. ⁵ Pēpē kei í we pinyine api pi maa re: Yo kani kei wai? Yo nnya kani keminaapipi kē toriye? ⁶ Api rinóo yósu yare ke Yeosu uú pēe m ma. Api pi tíye api tósu. ⁷ Apí ne keminaapipi kē Yeosu sī api kekecáá piilũ laai, Yeosu uu ke tone. ⁸ PISOI meyā api piilũ táḡente ncée kecáá, picᵛo api apéi kapi

sicare-i n kpási tánjente. ⁹ PISOI pEE Yeesu keyu n sÓne ne pEpeE ukepire n tÍkilĕ pin pupukEE rE:

Osanna! Ani Uléécaá uyEE n sÓnti ne Upíima rinyiri ritaáse. ¹⁰ Uléécaá uké rinóó sÓne uyEE n sÓnti uké urósáa Tafiti meco

iyóopi n tÓne ritikise, Osanna! Ani urinyiri keyómecaa-pó ritaáse.

¹¹ Yeesu uu Yerusalem kuyu tulu, uu Uléécaá keyo sĭ. Ke ituŋe ii n tene nnya, uu mpa yo pinyáni másu, u ne upipiretiki kefi ne pité api Petanii tómpo.

Yeesu yE kúfikiyee anóó wa

(Matiyee 21:18-19)

¹² Kai n weesi, Yeesu ne upipiretiki api Petanii kuyu n leeri nkú nn Yeesu wai. ¹³ Uu ketaa-pó kúfikiyee yenu ne mepéi. Uu rE u yé ha apipi wéési. Amá kuu n tuiþo, mepéi ŋmane kuu leepo, likumúnjé rE ituŋe iye-i ke aléé nyĕ aa ye m pi íi kahanE n tu. ¹⁴ Yeesu uu pEE ku maa rE: Úka úu kape píkaí ripópipi piluke rikpá. Upipiretiki api anóó nyĕ kom.

Yeesu yE Uléécaá keyo-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-17; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)

¹⁵ Api lĕ memáá Yerusalem tulu, Yeesu uu Uléécaá keyo loni. Uu pEpeE Uléécaá keyo-i n yálisi ne pEpeE n lééri pilákase kápáá, uu pEpeE siwóó n cōhōne ataaþili ne pilóólāyái situmpi láuli. ¹⁶ Úu tŷyese unyine uké ne ilū inyine Uléécaá keyo-mĕ titiki. ¹⁷ Uu pi céesi rE: Li wōlaalĕ tE: Pi yé kenéyo sée rE sitĕ nnéi pISOI keyomeyáhaayo.

Amá nó ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁸ PEEPEE yE Uléécaá inyóōnse n wa piwéése ne isé picélaa api uanō nyĕ kom, api ncée wéési piké ne u kpu. Amá pin u wuru rE uicélaa yE pEE pISOI nnéi pírí wa nnya. ¹⁹ Kai nnyóó n wa, Yeesu ne upipiretiki api kuyu lelu.

Yeesu ne kúfikiyee kóima
(Matiyee 21:20-22)

²⁰ Kai n weesi pin tósu, Yeesu pipiretiki api kúfikiyee kpě yenu kaku n kóosi ne iníjípò. ²¹ Piyee uu lelee n wa léise, uu Yeesu maa re: Sáa, a ripaí, kulée kaa anó n wa ye kóosile. ²² Yeesu uu upipiretiki rinó yósu re: Ani ne Uléecaa kefa tene. ²³ Asei kam nó símisi: Úye un tikúú ntí m maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripòlò, unsá ukefa-i n tíru, amá un n waise re lě kuu nní m ma ye waine, li yé mesei wa. ²⁴ Lě nnya kam nó tee re: Ani ye waise re nò lě nnéi kani keyómeyáhaa-i n welu piyéne masile, Uléecaa yé kò nó li yenise. ²⁵ Nòn kò píyei n nyenu nòn keyóme n yáasi, nòn ne unyine nnyine m má, ani u sárei, Nónésáa yee keyómecaa-pò n we uké kò ne nórínécúruu akópe nó n sárei nnya. ²⁶ [Amá nònsá ye akópe n sárei, Nónésáa yee keyómecaa-pò n we úu kò nórínécúruu akópe nó sáreine.]

Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?
(Matiyee 21:23-27; Luki 20:1-8)

²⁷ Api kò Yerusalem pihápe kpá, kumúŋé kpe-i ke Yeesu uu Uléecaa keyò-i n kòonii, pèpè ye Uléecaa inyóŋse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuífi piwéése api u lèpò. ²⁸ Api u maa re: Nnaŋe n-ye kaá ne nní wai? Úye yee nnaŋe pò he pòké ne nní n wai? ²⁹ Yeesu uu rinó pi yósu re: Ké nse nó pise. Nòn tinó né m pèse, né pèe nó símisi nnaŋe mmě karí ne lě n wai. ³⁰ Uléecaa née pisoì pèe Yohani tumme re uké pisoì míni wolé? Ani rinó né pèse. ³¹ Api pèe pimècòpècìre n kèŋene re: Tòn m maa re: Uléecaa, u yé maa re: Kai pèe íye wa káni ne Yohani nsímé ñmurei? ³² Tòn m maa re: Pisoì, áì yé wa. Pi pèe kuyu pikó wurule, likumúŋé re pinnéi ye pèe Yohani kpíilenle yare antepu kècìre. ³³ Api Yeesu rinó yósu re: Ári nyu, Yeesu

póo pi maa re: Nĕ́ ám kò nò símisine ñnaŋe mmĕ karn̄ ne lĕ n wai.

12

Pikeikó pɛ rikpákárá m má kenyárũ
(Matiyee 21:33-46; Luki 20:9-19)

¹ Yeesu uu pɛ lĕ memáá sinyárũ pi loni, uu re: Utisi unyine yee we, uu aléé nyĕ kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi. Uu mmɛɛ wai uú ne ke kóónú. Uu kò kecare ke-i kuhóre túni uu kĕtacerii mòm kei kapi yé píta n cérii. Uu kò limemáá rikúsi cáca rinyine mòm uu pɛ pikeikó wéési re piké kecare kĕ kecáá u m paílĕ uké ncée ha uké kam.

² Kai aléépi pi nyĕ kutúũ n tu, uu ulási unyine upikeikó pĕ kémɛɛ tumpò re piké aléépi pi anyine u yóome. ³ Api u tini api káii, api menípe ñmane u lakase. ⁴ Uu kò ulási uco pikemɛɛ tumpò, api uyĕ tíyu kecáá káii api u lámisi.

⁵ Uu utume táánũ tum, api uyĕ kopu. Uu lĕ memáá pitume meyã túmɛipò, api picò kaiinkeɛ api kò picò kóni.

⁶ Ucarete uyĕ uñmáne lala mɛcɛre kaí pɛ u pòone. Uu pɛ metórò uyĕ tumpò un tee re: Pi yé unéñmáne wuri. ⁷ Amá pikeikó pĕ api símaane re: Nkó yee masí usáa ikulanlũ nnéi te. Ani kam tóké u kpu ari pɛ uikulanlũ iyĕ n te.

⁸ Kuu n tuiɔo api u tini, api kópu api kecare ilúké u sá.

⁹ Íye ke ucarete uu waine? U werine uké pikeikó pĕ kó uu aléé nyĕ picò pa. ¹⁰ Áni Ulééca Nsímé ritelé kémɛɛ kéénlĕ te:

Tipare ke pimómɛ api n fóm tee panse ticíre-cire
tee kenui-i ní wee?

¹¹ Upíima yee lĕ wa. Mewaisaŋa kuu ró n yéneise ye mĕ.

¹² Pisui fi piwéése api céru re pĕ ke Yeesu kenyárũ aké ne máne. Api pɛ lĕ kapi yé ne u n tĩ wéési, amá risoiwuí ari iwame pi wai. Api u tíye api tósu.

Lampoo kapi ye Rəm uyəɔpi pīma n héele
(Matiyee 22:15-22; Luki 20:20-26)

¹³ Api Yeesu kēmee Pifarisi pinyine ne pepee Erooti kepire n we tumpɔ re piké ripine u wa apí ne uanəlempi cire u tini. ¹⁴ Apí weri api Yeesu pise re: Sáa, tɔ yē te pɔɔ aseɪ ute áa kɔ úka kewuu túúni. Likumúnjé re ái písoi mewee kaá ne músu pɔn ne símisi. Pɔ ye kɔ Uléecaa ncee písoi céesile ne aseɪ. Ncée ye we re tɔké ye Sesaa lampoo héelee? Li pise re tɔké ye héele née ári kape ye héele? ¹⁵ Yeesu yee pikecáa kecáa mewai n nyu uu rinɔɔ pi yósu re: Yo nnya kani ripine né wai? Ani ne mewóɔpipi menyine né kam ké me yē. ¹⁶ Apí ne menyine u hapɔ. Yeosu uu pee pi pise re: Úye riyu ne úye rinyiri yee kewóó nké kecáa we? Api rinɔɔ yósu re Sesaa lo. ¹⁷ Uu pee pi maa re: Ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléecaa likó Uléecaa pa. Urinɔɔ meyóó ame meyá nnɔɔ pi yipu.

Pisatusee ne nkɔ kēmee meyise nsímé
(Matiyee 22:23-33; Luki 20:27-40)

¹⁸ Pisatusee pee n tee re pikpɔkɔ apí ye nkɔ-i yisi, api Yeesu kēmee sí api u pise re: ¹⁹ Sáa, lē ke Moisi uu isé n wói ye nní: Úye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwá yee yé unósi uyē kukúmannəsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁰ Pimárecɔ piseei pinyine pee peé we. Ufoí uu unósi kpísi uu kpi úu ne kewá. ²¹ Ulírū uu ukúmannəsi kpísi, uu kpi úu ne kewá. Lē mecɔ kai kɔ utáánū titiki. ²² Pikeseei kē, úka úu kewá ne u mari. Pē memáá unósi uyē pɔɔ kɔ kpi. ²³ Pikpɔkɔ keyiseyaa ketúnjé, pikecɔpe úye yee yé unósi n te, likumúnjé re pikeseei kapi kunósi u kpíkési. ²⁴ Yeosu uu pi maa re: Lē nnya kani nómenécíre kírásente: Áni Nléecaasimé aseɪ kóméi, áni kɔ Uléecaa nnaɔe nyu. ²⁵ Meseisei kē ke písoi

api pikpɔkɔ kέmεε n yisine, pitisi άpi pinόsi kpίkesine, pinόsi pό άpi kɔ pila sόnkeene, amά pimεfine yέ n we yare pilέcaatume keyόmεcaα-pɔ. ²⁶ Yo nnya kani tee re pikpɔkɔ άpi yέ yisi? Άni kelō ke-i kai Moisi ritelέ-i n wόlaalē te Ulέcaα ye kuhίhίi kpeε n tore kέmεε we un ne Moisi sίmisi keenlēε? Li kei wόlaalē te, Ulέcaα ye Moisi maa re: Nέε Apiraham Uleecaα ne Isaaki Uleecaα ne Yakupu Uleecaα. ²⁷ Ulέcaα uυ pikpɔkɔ Uleecaα, amά u pinyάnnyά Uleecaα le. Nόnnέpύnne ye piyεle.

Isé iyεε Ulέcaα isé kecɔpe icɔ n fe
(Matiyee 22:34-40; Luki 10:25-28)

²⁸ Ulέcaα isé ucélaα unyine yeε ppe Pisatusee ne Yeesu ikeηene n kó, uu yέnu re Yeesu ye rinόɔ pi yɔsile n sone, uú ne u kɔ, uu u pise re: Isé nnéi kέmεε iye yeε imάa? ²⁹ Yeesu uu rinόɔ yósu re: Isé maa ye nnyí: Isirayeli, a kutu ricɔ, Upίma, Urólécaα, Upίma ye ucίrenίηε le. ³⁰ A Upίma, Upólécaα n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi ne kepómύηé nnéi ne mpónaηe nnéi kɔ. ³¹ Ilírū ye nnyí: A upóɔ n la yare kaa ripócúruu n la mecɔ. Isé íka íi we yeε nnyí n fe. ³² Isé ucélaα uyē uu u maa re: Li nyamle, sáa. Asei ye nye kaá maa re Ulέcaα ye ucίrenίηε le uυ kɔ ucɔ má. ³³ Mπά úye uké u n la ne kefa nnéi, ne mesoηo nnéi ne nnaηe nnéi kɔ. Mπά úye uké kɔ uucɔ n la yare kuu uricuruu n la. Lē ne isee kapi ye ne Ulέcaα n nyóonse api tóroise múkú-múkú ne inyóonse icɔ nnéi tɔsile. ³⁴ Ke Yeesu uu n yé te mesoηo kuú ne rinόɔ yási, uu u maa re: Pɔ mepócíre n sone cápinele. Áa ne Ulέcaα kuyɔpiyu ketaa we. Úka uυ ppe ikari piwai rikpá uké nnyine u pise.

Uyē ke Ulέcaα uu n wée ne Tafiti kecáá nsímé
(Matiyee 22:41-46; Luki 20:41-44)

³⁵ Yeesu ye Uléécaa keyɔ-i céésile uu pi pise re: Íye ke isé picélaa api yé fe apí maa re uyē ke Uléécaa uu n wée ye Tafiti kepipi le. ³⁶ Nfáasone ye Tafiti ricurru maase re: Upíima ye Unépiima maa re:

A kunéluke-luke-mē kényukótone-i tone,
háí ne kumúhē kpe-i kam yé pipóláarɔ kerpónyále-i n cɔ.

³⁷ Tafiti ricurru yee u sée re "Upíima". Íye kuu yé pée ne Tafiti kepipi?

Yeesu ye re pisei piké pimécire ne isé picélaa tī
(Matiyee 23:1-36; Luki 20:45-47)

Pisei kulúí ye ppe kutu u cɔlenle lin pi láárú. ³⁸ Uicélaa kémee kuu pi símisi re: Ani ne isé picélaa ne nómenécíre tī. Piké ne atúkanka caa-caa n kɔonii ne pisei piké pi n yáhaankee ayáa kémee yee ripóɔ pi we. ³⁹ Ayómeyáhaalee sitone foí ne keluke kémee sitone foí yee pilikáipi-káipi. ⁴⁰ Pi ye lē ke pikúmannɔsi api m má nnéí yóoile api ye ppe keyóme yáasi mecáa yare pi pisei sone le. Uléécaa yé ne pi túhaane uu íwe pi wai áí kumúhē má.

Ukúmannɔsi ihɛɛ
(Luki 21:1-4)

⁴¹ Yeesu uu lē memáá Uléécaa keyɔ-i, kei kapi ye ihɛɛ n sariipɔ keyúrí tone. Uu lē ke pisei api siwóɔ n sariipɔ m paílē. Pimámá meyã api meyã hekesi. ⁴² Ukúmannɔsi unyine pɔɔ kɔ weri uu sitanká sité sáɔɔ. ⁴³ Yeesu uu ppe upipiretiki séi uu pi maa re: Asei kam nó símisi, ukúmannɔsi wekɔɔ nkó ye hele ai mpá úye tósu. ⁴⁴ Likumúhē re mpí nnéí, lē kápi ne líka n wai kapi he, amá uyē pɔ, ulikó kecire, lē kuu m má nnéí uké ne iluke n lo kuu he.

13

Yeesu re Uléécaa keyɔ yé fori
(Matiyee 24:1-2; Luki 21:5-6)

¹ Ke Yeesu uu Uléécaá keyo-i n léeri, upiretiki use uu u maa re: Sáa, a ripaí, kényo kecire ne apare sone-sone, née yo? ² Yeesu uu rinóo u yósu re: Pó kényo píima nké nyánii? Li sónti liké wa ripare ríka ári yé ricó kecáá n tasilé. Linnéi mmú ye sóntile liké fori téké-téké.

Lelée n nyíse re ketē ye ketene tu
(Matiyee 24:3-14; Luki 21:7-19)

³ Uu Olifiyee rikúú kecáá tone Uléécaá keyo keyu-mē. Piyee ne Yakupu ne Yohani ne Antiree mecire ne uyē pin we, api u pise re: ⁴ A ró símisi kumúhē kpe-i ke lē ai n werine. Yo yee ró nyísene re lē nnéi yé tene?

⁵ Yeesu uu pēe pi maa re: Ani nómenécíre tī nsone, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tā. ⁶ PISOI MEYÁ YÉ SÓNAAME use use ne rinényíri, mpá úye uu ye maa re né ke Uléécaá uu wée. Lē kēme kapi yé pISOI kulúí kuyúí tā. ⁷ Nōn píyei n kō te atōpi ye nnyáá ne ketaa-pō weme, áni kape nfasimé tōne, likumúhē re lelée sónti. Amá kētō áke kahanē n tu. ⁸ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri ncō ne tōpu, keyóōpitē áke keyóōpitē kecō ne tōpu, ketē yéé silō silō yejesi, nkú yé kō wa. Limpole yé n we yare ke memárenlō ame ye unósi pikéhē n kóraane. ⁹ Ani nómenécíre tī. Pi yé ne sitúhaane nó ha, apí ne sipópi nó káii ayómeyáhaalee-i. Pi yé né nnya kuyu piwéése kēme ne pitúhaane kēme nó sōne. Nó kō pikeyu-i inétansei li. ¹⁰ Li pise re piké Nsímé Kecire isoipuri nnéi riyóó kelene. ¹¹ Pin nó n tī apí ne ketúhaane nó sí, áni kape píri tōne kelene ne mmē kani yé m maa, amá ani mme mee kumúhē kpe-i nó n ka maa, likumúhē re ái nóó símisi, amá Nfáasone ye mu. ¹² Usoi yé umáa née uwā tī uu tíyese api u kopu. Pisáa yé kō limecō pisipipi wa. Siwá yé pisáa ne píni kecáá nyere asi tíyese api pi kóni. ¹³ Tinényíri nnya, mpá úye ye nóinépuri

yulune, amá úye un tinkáhá-káhá hái ne kėtə-pə, Uléécaá yé u yoriye.

Íwe píima mekame

(Matiyee 24:15-28; Luki 21:20-24)

¹⁴ Kumúñé kunyine yé kam ani ncaai píima mee ye n cókoi yenu, kei kái ne n sá re nké n we. Úye un nsímé mmē n keē, uké musí uké liasei kō. Lin lē n wa, pɛpɛ Yutee ketē kémee ní we piké wuri api ayópe taá. ¹⁵ Úye un kényə ipiraa kecáa n we, úu kape kényə-i ricepime re uké linyine kpísi. ¹⁶ Úye un kə kecare-i n we, úu kape kepire pele re uké ha uketukanka kpísi. ¹⁷ Íwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ¹⁸ Ani keyóme yáasi, ái kape nnyiye kumúñé ka. ¹⁹ Likumúñé re siyáa see íwe píima sikó le. Ke Uléécaá uú ne ketē n wa, ápi íwe iyē icə yenaalē, iicə íi kə píkai léeri. ²⁰ Uléécaá unsá pɛe siyáa sē n hasi, úka úu yé pɛe nfáa yē. Pē kuu n tési uú n te nnya kuu si hasi. ²¹ Úye un pɛe nó m maa re: Ukirisi ke Uléécaá uu n wée ye nté née nté-pə wele, áni kape waise. ²² Likumúñé re pikirisi nɔome ne antepuye nɔome ye leerine. Pi yéé mewaisaŋa ne mewai píima wapisi piké ne m̀pá pē ke Uléécaá uú n te pɔise. ²³ Áni kape lɔpile, m̀pá yo kam nní mencire nó símisi.

Usoi Kepipi mekame

(Matiyee 24:29-31; Luki 21:25-28)

²⁴ Amá siyáa sē kémee, íwe píima iyē memáa ke iturɛ íi sɔmaane, iwáre ii metéi paa.

²⁵ Awárepi aa keyómecca-pə poroiri, lináŋe-naŋe lee keyómecca-pə ní we ai meyá yɛjesi.

²⁶ Pi yé pɛe Usoi Kepipi yē

ken ahope kecáá weme ne kennarje ne kemeyōōpi. ²⁷ U yé p̄ee upitume p̄ee ketē ne keyóme-pō n̄ we awélé nnéi túmei api p̄ē kuu n wéek̄ee ketē nké ne keketo-pō cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Matiyee 24:32-35; Luki 21:29-33)

²⁸ Ani kúfikiyee kenyárū icélaa kutu ricō. Ku ye kun ilése ħmú n wairi, mep̄éi men n leeri, nō ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaimēle. ²⁹ Limēcō kaí we, nōn píyei likei nní mewai n yē, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimēle un tinōnō ne kōlē. ³⁰ Asei kam nō símisi: PISOI kunai nkú áku tōsune kelene nní nnéi liké ne n̄ kam. ³¹ Ketē ne keyóme yé tōsí, amá anénō áa metōjé má.

Uléecaa mecire yee ketē ketene ituje nyu

(Matiyee 24:36-44)

³² Amá in ketē metene nkó, úka úu likeyaa kē nēe liituje iyē nyu, m̄pá piléecaatumē p̄ee keyómecaa-pō n̄ we nēe Uléecaa Kepipi ricuruu. Amá Usáa mecire yee nyu. ³³ Ani nómenécíre t̄i, áni kapē ripōó fóm, (ani ye keyóme yáási), likumúnjé re áni nyu píyei ke liituje ii yé kam. ³⁴ Li yé n we yare usoi yee ncée n̄ ha uu uk̄eyō tíye, uu upikeikó ħnarje he, uu m̄pá úye p̄ikei u múise, uu rinōnō uméré rinōó he re úu kapē ripōó fóm. ³⁵ Lē nnya, áni kapē ripōó fóm, likumúnjé re áni nyu píyei ke úyōsaa uu p̄eri, nnyóó nēe kesine pele nēe mecánkooi nēe mmare. ³⁶ Ái kapē wa re u mekáik̄ai ka uu nō l̄eri nnō k̄emēe. ³⁷ Lē kam nní nō n símisi, m̄pá úye kar̄n ne máne, áni kapē ripōó fóm.

14

Pisuifi piwéése ye kóm̄eine re piké Yeesu t̄i

(Matiyee 26:1-5; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Li riyále siyáa sité Isirayaeli pikó piké ne nkɔ melóó ne akpónó nyee áa pite m má anyá li. Pɛpɛe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api ncée n wéési kapi yé ne Yeesu n tí ne mesɔhɔ piké u kpu. ² Api símaane re: Ái kape anyá kumúhɛ-i re piso i yé yisi api pitele wai nnya.

*Unósi unyine ye Yeesu riyu kecáa tulaali kɔonu
(Matiyee 26:6-13; Yohani 12:1-8)*

³ Ke Yeesu uu Petanii kuyu-i uyó Simɔ keyɔ kémee n we un iluke le, unósi unyine uu lomɔ. Unósi uyɛ un kenúhpi sɔne kee tulaali pape-pape yee nnéi píima m má múlɛ. Uu kenúhpi kɛ foru uu tulaali Yeesu riyu kecáa kɔoni. ⁴ Mewai mɛ áme ne picɔ risá, api pɛe pimɛɔpɛcire m máikɛe re: Linsɔne ye n-ye kuu nní tulaali nkó n caai? ⁵ Tó pɛe fe ari u yá i ne nnéi píima ari siwóó sɛ píwekóó he. Apí ne unósi uyɛ wóósi. ⁶ Amá Yeesu uu pi ma re: Ani u riyá. Yo nnya kani u cɔhɛ? Mewai sɔne kuu né wa. ⁷ Likumúhɛ re hpa píyei ke nó ne píwekóó aní we, nó fe ani lisɔne pi wai pɛé uye-i kani n la, amá né, ái hpa píyei kam yé ne nó n we. ⁸ Lɛ ke unósi nkó uu n fene kuu wa. Inépiɛ kuu mɛncire tulaali fó piké kelene nhóre i tā. ⁹ Asei kecáa, ké nó símisi re hpa yei kapi ketɛ nnéi kecáa Nsímé Kɛcire yóólɛ, pi yéé unósi nkó mewai mmé símisi apí ne u n léiselɛ.

*Yutasi ye wéésile piké Yeesu tí
(Matiyee 26:14-16; Luki 22:3-6)*

¹⁰ Yeesu pipiretiki kefi ne pité keɔpɛ use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyɔti uú ha pɛpɛe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése lɛpɔ re uké Yeesu tí uké pi rimúise. ¹¹ Nkíhniɛ kapi ne kutu u ricɔ api rinóó yekei re pi yé siwóó u he. Yutasi uu icée sɔne wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

Yeesu *ne* upipiretiki ye nkɔ melóó anyá iluke le
(*Matiyee* 26:17-25; *Luki* 22:7-14; 21-33; *Yohani* 13:21-30)

¹² Kenyáya foí kē kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kɔ nkɔ melóó anyá isan n kó, Yeesu pipiretiki api u pise re: Yei kaá la táké ha anyá iluke pó wa? ¹³ Uu upipiretiki pité tum uu pi maa re: Ani kuyui ha, utisi unyine yee kecóripi ne míni n topori yé ne nó risáne, ani u ritiki. ¹⁴ Un yei n lõ ani úyote maa re: Urósáa ye pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkɔ melóó anyá iluke n lené? ¹⁵ U yé kényo kecáa kulee maa kunyine kapi nsone n nyónse nó nyíse. Ilū kapi ye ne anyá n li nnéi ye kukeméé wele. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹⁶ Yeesu pipiretiki api tósu api kuyu tulu, api mpá yo leepo yare ke Yeesu uú ppe pi m ma, api nkɔ melóó anyá iluke wai. ¹⁷ Kai nnyóó n wa, Yeesu ne upipiretiki kefi ne pité apí weri. ¹⁸ Kumúné kpe-i kapi iluke n le, Yeesu uú maa re: Asei kam nó símisi, nókenécɔpe unyine yee ne iluke né n le yé né yáá. ¹⁹ Piapɔ aa caai api ppe use use u m písei re: Yare né néé? ²⁰ Uu rinóó pi yósu re: Nó kefi ne pité pē use lo, tó ne uyē tɔo ricáripí rise-i n le. ²¹ Usoi Kεpípi ye tósule yare lē kai kekecáa n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kεpípi n yáá, íwe ke liute uu topori. Li kutəsi we ápi kape ppe liute m mari.

Yeesu nkɔ ne umeyise piléise inyekii

(*Matiyee* 26:26-30; *Luki* 22:14-20; *Karenti Foí*, 11:23-25)

²² Kapi n le, Yeesu uu kukpónó kpísi, uu kukecáa Uléecaa pɔnese uu limemáa ku kpákóri uu pi ku pa uu re: Ani yási, inépiɛ ye nnyí. ²³ Uu lē memáa kepóripi kpísi uu kekecáa Uléecaa pɔnese. Uu pi ke pa api pinnéi níru. ²⁴ Uu pi maa re: Menénye ye mmé, ménye memee písoi

meŷã nnya kãonu, Uléecaa uú ne pi séi re u ne pē piké kómeline. ²⁵ Asei kam nó símisi, ám píkai aléepipi pita mpí piníré kpane hái ne keyáa kē kam yé pifále n̄ ntí Uléecaa iyõpi kémee. ²⁶ Kuu lē pisímé pi m̄ masí, api pee ipakare siyome n yom pin pakarente api wai api Olifiyee rikúú sí.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu

(Matiyee 26:31-35; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

²⁷ Yeesu uu pi maa re: Nó nónnénéí kepire né rito, likumújé re li Nléecaasimé ritelé-i wólaalē te:

Né useesé kpu,

isáŷ póo kpíi. ²⁸ Amá nen píyeyi nkpo kémee piyise m masí, né ha Kalilee ketē-põ nó m mē. ²⁹ Piyee uu u maa re: Mpa pinnéi pin kepire pó rinto, ái ne nē. ³⁰ Yeesu uu u maa re: Asei kam pó símisi, neni kesine nké cire icã iké kelene meté n kooi, pó kési nnóo metaani re áa né nyu. ³¹ Amá Piyee uú n keŷaalē te: Mpa lin nkpo ye mu, tó ne mpó tóké kesé kpu, ám kuŷmeriye pó we. Pinnéi api kã nse mmē m máikēe.

Yeesu ye Ketisemanee-põ keyóme yáasi

(Matiyee 26:36-46; Luki 22:39-46)

³² Yeesu ne upipiretiki api lē memáá kelõ kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee sí. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tũ, néké ha keyóme n yáhaarõ. ³³ Uú ne Piyee ne Yakupu ne Yohani péne. Kei ke iwame ne mpóocai yíkíyiki nn u tĩ. ³⁴ Uu pi maa re: Tinépoó ye caailenle hái lin ne nkpo menyíne we. Ani nté tone áni kape lɔpile. ³⁵ Uu lē memáá keyu-mē nyõsõpõ nkáripí, uu wúla uu Uléecaa yáasi re lin íye n we, a tíyese mpõle ituje iyē íi kape ka. ³⁶ Uu keyóme yáasi re: Unésáa, pó fe aa mpá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpa ne lē,

kaɸe menéɸóla wa, amá a meɸókó wa. ³⁷ Uu lē memáá upipiretiki-mē pele, uu pi leɸɸo pin lóni. Uu Piyee maa re: Simó, ɸó lónileɸ? Áa nkpáni fe ɸóké n nyáni kenampi keɸee? ³⁸ Ani n tū nɸn nyáni nɸn keyóme yáasi, áni kaɸe ne pipeikee kémeɸ n loó nnya. Li kesoiɸipi ripóo we re keké ye lisone wa, amá ke ɸee rinárei mále.

³⁹ Uú ne ketaa piwai pi kpá, uú ha keyóme yáasi, uu umewelee foí mē meɸo welu. ⁴⁰ Uu ɸeeri uu kó pi leeri pin lóni, likumúɸé re piinipee ye mulesile. Ápi ceri mmē kapi yé rinóo u n yási. ⁴¹ Uu metáánū ɸeeri uu pi maa re: Nénɸe nɸ nkpéni lónile nɸn wéntelē? Li lē tule, ituɸe ye tule, lee nní, pi Usoi Keɸipi pikópekoó anipe-i wale. ⁴² Ani yisi tóké tási, uyeɸ né n yáine ye nyahaimele.

Yeesu metine

(Matiyee 26:47-56; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12)

⁴³ Yeesu úu kahane nsímé n tene ke upipiretiki kefi ne pité ɸē use kapi ye n sée re Yutasi ne risoiwuí api mese ne mese rikpáfúme, pin atéhe ne apúnípi muleilē. ɸeɸee ye Uléecaa inyóonse n wa piwééɸe ne isé picélaa ne Pisuiɸi piwééɸe yeɸ pi tumpó. ⁴⁴ Yutasi yeɸ ɸee pianipe-i Yeesu n waine, ye ɸee risoiwuí mesohó mē kuú ne u n tinine céesile. U ɸee pi céesi re: Nen ha úye rimpira am u yáasi, uyeɸ lo, ani u tí, ani u múlú nsonne aní ne tósu. ⁴⁵ Kuu n tuiɸo uú ne mese ne mese Yeesu kó, uu re: Sáa! Uu ɸee u pira uu u yáasi. ⁴⁶ PISOI ɸē api Yeesu kecáa kunípe wai api u tini. ⁴⁷ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapó uu uritéhe kpeú, uu Uléecaa usina ukéikó kutu serí. ⁴⁸ Yeesu uu rinóo yósu uu pi maa re: Yo nnya kani pitíne né ka ne atéhe ne apúnípi yare usoi kpáaree? ⁴⁹ Mpa keyáa kéye kam ye nókenécɸpe n we, nen Uléecaa keyo-i céési, áni né tí. Amá lē kai Nléecaasimé ritelé-i n wólaamelē líké ne n wa nnya kai lē wai. ⁵⁰ Yeesu pipiretiki nnéi api u ɸmeriyee

api wuru. ⁵¹ Uḡmáne unyine yèè pɛɛ Yeesu n tikilenle un kusáḡáá ḡmane yariilē. Api re piké u tī, ⁵² uu kusáḡáá tɔ́píri uu meḡmane wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane píma-i ha

(Matiyee 26:57-68; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)

⁵³ Apí ne Yeesu Uléécaá usina kémɛɛ sí. Kei ke pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóɔnse n wa piwééɛɛ ne Pisuifi piwééɛɛ ne isé picélaa api pinnéi cápinelē. ⁵⁴ Piyee uu ketaa-pɔ Yeesu n tikilē hái ne Uléécaá usina keyɔɔɔpɛ-pɔ. U ne piméré api kei kesé n tū un nna wéni.

⁵⁵ Pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóɔnse n wa piwééɛɛ ne pitúhaane píima nnéi api pisoí wéési pɛɛ yé Yeesu ne nsímé rinkpára. Pitúhaane pē ápi nkópe ríka yē kapi yé ne u n kpu. ⁵⁶ Likumúḡé re meyá mee ne nsímé u kparai, amá mmē kapi n símisi ḡn ncée nse ritiki. ⁵⁷ Picɔ́ api yɛ yisi apí ne u wáaná re: ⁵⁸ Tɔ́ kō un tee re: Né né Uléécaá keyɔ́ nké ke usoi kunipe aku n wa fori, am siyáa sitaani keɔɔpɛ keféé mɔm ke usoi kunipe áku yé n wa. ⁵⁹ Ḿpá ne kei ricuruu, pinsímé ḡn ncée nse ritiki. ⁶⁰ Uléécaá usina uu icápine iyē keɔɔpɛ yisi uu Yeesu pise re: Áa rinóɔ ríka yósunɛɛ? Ḿpókópe ḡ-yɛ ke pisoí mpí api nní símisi? ⁶¹ Yeesu uu séé, úu rinóɔ ríka yósi. Uléécaá usina uu pipise u kpá re: Póɔ uyē ke Uléécaá uu n wéɛ? Uléécaá yɛɛ ipakare n te Kepipii? ⁶² Yeesu uu rinóɔ yósu re: Néɛ lo. Nó Usoi Kepipi yē ken Uléécaá, ḡnaḡe nnéi ute kuluke-luke-mē káyukáɔtone-i tū. Nó kɔ́ keyómɛcaá-pɔ ahope kémɛɛ u yē un ne wemɛ. ⁶³ Kei ke Uléécaá usina uu pɛɛ uricuruu ilū kuu n tanaalē céérii ai nyíse re li u tóósile hái uu re: Píseérakáɔ́ píye picɔ́ kari nkpéni wéési? ⁶⁴ Nɔ́ konle kuu Uléécaá kecáá anóɔ kópe n símisi. Íye kani músu? Pinnéi apí maá re li ne sá re piké u kpu. ⁶⁵ Picɔ́ api ukécáá meta

pitúkente loni, api ukeyu paasi api akpini pinéi u kápáá pin u tee re: A uyee lã pó n wai ñmoinu! Piméré api u tini apí ne sipese u tépei.

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(Matiyee 26:69-75; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Kumúńé kpe-i ke Piyee uu metene ripoo-i n we, unósi unyine ye Uléécaá usina n keisi uú weri. ⁶⁷ Uu Piyee yenu un nna wéni, uu ukeyu-i nyáni uu u maa re: Pó ne kó ppe Nasareti ukó Yeesu uyẽ tikilenle. ⁶⁸ Uu késu re: Ám nyu, ám mmẽ kaa n la póké símisi kómeyi. Uu ppe kei yisi uu kupookpaná-i sí. ⁶⁹ Unósi uyẽ uu piyéne u kpa uu ppe kei n we maa re: U písoi pẽ use le. ⁷⁰ Piyee uu kó pikéne kpa. Kai nkáripí rinkpáse, ppe kei n we api pimáa u kpa re: Mesei ye me, pó písoi pẽ use le. Likumúńé re pó Kalilee ukó le. ⁷¹ Uu késu ñmaa uú ne ketẽ kpeeni uu wéeri re: Ne Uléécaá, ám usoi nkó nyu. ⁷² Icaá ii mese ne mese melírũ kooi, Piyee uu léise re Yeesu ye u maa re: Icaá iké kelene meté n kooi, pó kési metaani re áa né nyu. Kei kuu ppe mese ne mese itu ripe.

15

Pi ne Yeesu Pilati kéme ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ Piwéése nnéi api mmare mare cápine: ppe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuífi piwéése ne isé picélaa ne pitúhaane píima nnéi. Kei kapi ppe Yeesu paasi apí ne u tósu api Pilati anipe-i u wai. ² Pilati uu u pise re: Póo Pisuífi uyópii? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmẽ kaa nní ma. ³ Ppe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése apí ne nsímé meyã u kparai. ⁴ Pilati uu kó pipise u kpa re:

Áa rinóo yósunee? A ripaí mmē ne mmē kapi kepócaá n símisi. ⁵ Yeesu úu rinóo ríka piyóó rikpá. Ai Pilati píri wai.

Pi túhaane aí tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

⁶ Ḿpá nkpw melóó anyá áye, Pilati yee pee ukpaniikó uyē ke písoi api n wée akpanii tǎle. ⁷ Utisi unyine kapi ye n sée re Parapasi ye kukpaniilee-i wele ne pinyine pee ápi pee uyóopi kecáá n kpálē. Pitele pinyine-i kapi pee usoi kpu. ⁸ Tisoiwuí ari Pilati-mē tómpw, api lē kuu ye ŕpá anyá áye pi n wa pise. ⁹ Pilati uu pi pise re: Nó la ké Pisuífi uyóopi akpanii nó tǎw? ¹⁰ Likumúné re Pilati ye ceri re nfarǎle nnya ke pɛpɛe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése api uanipe-i Yeesu wa. ¹¹ Amá pɛpɛe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése api písoi Pilati-i teriipw piké u ricóŋ uké ne Parapasi akpanii tǎ. ¹² Pilati uu pipise pi kpá re: Íye kani mpíi la ŋmaa ké uyē kani nní n sélei re Pisuífi uyóopi wa? ¹³ Api pipupeí kpá re: A kunapéékóó kecáá u karií. ¹⁴ Pilati uu pi maa re: Ncaai ń-ye kuu mpíi wa? Api meyá pipupeí kpá re: A kunapéékóó kecáá u karií. ¹⁵ Pilati uu risoiwuí mepǎla tiki uu Parapasi akpanii tǎlu. Kapi Yeesu ne iséi pikáii ḿ masí, api písoi anipe-i u wai re piké ha kunapéékóó kecáá u karií.

Pisóóca ye Yeesu kecáá nyáneí

(Matiyee 27:27-31; Yohani 19:2-3)

¹⁶ Pisóóca apí ne ḱyǎɔɔɔɔɔɔɔɔ, kei kapi ye n túhaane u sí api pisóóca tǎrǎw nnéi séi. ¹⁷ Api kuyóopikpelenku wéé u tani api sínípeleépi ne riyóopikóŋ parii api u kipise. ¹⁸ Api pee lē memáá u yáhaankeɔ re: Tǎ pǎ yáasi, Pisuífi uyóopi. ¹⁹ Api ríyu kecáá ne kenaapi u pepu api meta ukecáá tuke, api ukeyu-i ńsǎne wula api u yáási. ²⁰ Kapi kecáá pinyáneí

u rí masí, api kuyóópikpelenku wéé kpě u lapile api uilũ pitane u pese apí ne kunapéékóó kecáá pikarii u tómpo.

Pi Yeesu kunapéékóó kecáá karii

(Matiyee 27:32-44; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

²¹ Api ucéetǒhé unyine yee sicare-mě n lééri ńnaŋe Yeesu kunapéékóó cǎnse. Pi ye utisi uyě sée re Simóo, Sireeni kuyu ukó lo. Uyee Alekisantiri ne Rufuusi usaa.

²² Api ne kelō kě kapi ye n sée re Kōlikōta Yeesu sī. Kōlikōta aseí re Kúyu Kōŋoo kelō. ²³ Api píta kapí ne pite kapi ye n sée re miiri n cǒhǎne u pa re uké n ntí, amá úu n ntí.

²⁴ Api kunapéékóó kecáá u karii api uilũ hǎne. Pi paŋaile mǐpá úye úú ne uikpíkékpkíké céru. ²⁵ Ituŋe in mese áme we kefi kumúŋé pepu kapi u karii kunapéékóó kecáá. ²⁶ Api lě nnya kapi Yeesu ń kpɔ wǎlu re: Pisuifi uyǎpi. ²⁷ U ne pisoí kpááree pité pinyine kapi kesé karii, ucǎ ukuluke-luke-mě, ucǎ ukumii-mě. ²⁸ [Lě kai Nléécaasimé kémee rintíki ye lě: Piwaikópekoó kunai-i kapi u wa.]

²⁹ Picéetǒhé api u lámaankee pin tíyu pǔuli pin máíkee re: Yéee! Póo ye Uléécaá keyǎ n fori aa siyáa sitaani ne pimóme ke pese, ³⁰ a ripóóúruu yoriye aa kunapéékóó kecáá súiri. ³¹ Pɛpɛ ye Uléécaá inyǎnse n wa piwéése ricuruu ne isé picélaa api kecáá u nyánei pin pimécǎpɛcɛre tee re: U picǎ yóriyentele amá úu pɛe fe uké uricuruu yoriye. ³² Ukirisi, Isirayeli uyǎpi uké nkpéni kunapéékóó kecáá súime tǎké yě arí ne kefa tene. U ne pě kapi kesé n karii pǎo kǎ u lámaankee.

Yeesu nkpo

(Matiyee 27:45-56; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)

³³ Ituŋe kecíre kumúŋé, kuŋmaha aku ketě nnéí cǎni hái ne ituŋe metaani kumúŋé-pǎ. ³⁴ Ketúŋé metaani kumúŋé kpe-i, Yeesu uu kecááila píima kɛnyine súuni re: Eloí, Eloí, lama sapatani? Lelɛɛ re Uléécaá, Uléécaá, yo nnya kaa né

ημεριγε? ³⁵ PISOI πρε kei n cápinelē kecōpe pinyine api lē kom api re: Ani ripaí, Elii kuu nní sélei. ³⁶ Kei ke pikecōpe unyine uu wuri uú ha píta nyere-nyere pinyine-i sinéē fe uu kenapi tuhu uu u pa re uké n ntí un tee re: Tóké yé nké, in te Elii yé kam uu u súiseri. ³⁷ Amá Yeesu uu meýá kepupeila serí uu πee kpi.

³⁸ Kusánjáá kapí ne Uléécaá keyo kέmee n kénelē akú ceérine meté, kecáá ne metene-pō. ³⁹ Ke Rōm usóoca kpéē yee πee Yeesu keyu-i n nyenu uu unkpō mmē n yé uu re: Usoi nkó ye πee mesei Uléécaá Kepipi le. ⁴⁰ Pinósi pinyine ye kō πee wele pin ketaa nyáni. Pinósi pē kecōpe ke Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu Sínsá ne Yosee uni ne Salomee apí πee we. ⁴¹ Ke Yeesu uú πee Kalilee-pō ní we, pinósi pē πee ye πee u n tikilē pin u keisi. Pinósi pico ye kō πee u tikilenle apí ne Yerusalem sí.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Nnyóó nn pitule masí ke Yosefi, Arimatee kuyu ukó uú ka. Yosefi ye πee pitúhaane pē kέmee usoi kecire le. Uyē ticuruu ye kō πee Uléécaá iyōopi mekame ménle. Keyáa kē aí ne sá anyá isōólú keyaa ye ke, liké ne kóso weesi kewénteyaa. Lē nnya ke Yosefi uu ikari wa uu Pilati kέmee sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁴⁴ Ai Pilati píri wai kuú ne n kó te Yeesu ye nkpō masí. Uu Rōm usóoca kpéē séi uu u pise re in te li nánai ke Yeesu uú ne n kpu. ⁴⁵ Ke Rōm usóoca kpéē uu písímaa u m masí lē kai ní we, Pilati uu ncée he re piké Yeesu kpísi piké Yosefi pa. ⁴⁶ Uyē uu kusánjáá lolu uu kunapéékōó kecáá Yeesu súiseri uu kusánjáá u pílesi uú ha rikpíi kapi kuparecaḡaa-i n wa kέmee u yekei, uu πee lē memáá meparē píima menyine pímiise uu rinōnō fi. ⁴⁷ Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yosee uni api kei kapi u n waiπō n nyáni.

16

Yeesu ye nkpɔ kɛmɛɛ yisi

(Matiyee 28:1-8; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

¹ Ke kewɛnteyaa ketújé ake ní tɔsí, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu uni ne Salomee api tulaali lɔlu piké ha Yeesu yakasi. ² Kewɛnteyaa ukóso, api mekekeke metuɲeleeme rikpíí sí. ³ Api pimɛcɔpɛcire píseine re: Wóo yé ha ripare tee rikpíí rinɔnɔ n fílě tó pímiise? ⁴ Kapi yé inípɛe rinsíka, api yénu re li mɛparecaɲaa mē pímiisele. ⁵ Api rikpíí-i lomɔ api keɲmánɛpi kenylene yenu ken kuluke-luke-mē tū ken ketúkanka tomé tanaalě, iwame ii pi wai. ⁶ Ake pi maa re: Iwame íi kapɛ nɔ wa, nté Yeesu Nasareti kuyu ukó uyě kapi kunapéékóó kecáá n kari kani wéési? U nkpɔ kɛmɛɛ yisilɛ, úu nté we. Ani nyánii, kelɔ nké-i kapi u finse. ⁷ Amá ani ha Piyee ne upipiretiki tɔrɔɔ maa re u yé ha Kalilee-pɔ pi m mé, kei kapi yé ha u yě yare kuu pi n símaalě. ⁸ Api rikpíí-i léeri api ntóó sé pin terii ne iwame, amá ápi úka ríka ma ne iwame mɛpehě.

Yeesu ye umɛcire Makitala kuyu ukó Maari nyíse

(Matiyee 28:9-10; Yohani 20:11-18)

⁹ [Ke Yeesu uu kewɛnteyaa ukóso mmare nkpɔ kɛmɛɛ n yisi, u tíyesele Maari Makitala uu mefoí u yenu. Maari Makitala uyě kɛmɛɛ kuú pɛɛ aníri aseɛi lakase. ¹⁰ Maari Makitala uú ha nsímé mmē pɛpɛɛ pɛɛ Yeesu rintíki símisi. Pě pin kumúɲé kpe-i nkpɔ tū pin kɔ ténési. ¹¹ Kapi n kó te Yeesu ye nfáa mále, te Maari Makitala ye u yě, ápi ne kefa tɛnɛ.

Yeesu ye umɛcire upipiretiki pité nyíse

(Luki 24:13-35)

¹² Lě memáá, Yeesu uu méwee féé mecɔ kpísi uu tíyese upipiretiki pité pinyine pɛɛ kecare-mē n sí api u yenu.

¹³ Pě ticuruu apí weri api picō nsímé mmě símisi, picō pě api kō ne kefa tene.

Yeesu ye umecire upipiretiki kefi ne use nyíse

(Matiyee 28:16-20; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23;

UPM 1:6-8)

¹⁴ Yeesu uu metóroō umecire upipiretiki kefi ne use nyíse kumúhē kpe-i kapi iluke n le. Uú ne pinfatene kucírē ne pinkirtake pi cési, kápi pēpēe pēe nkpō kēmee meyise-maá u n yé ne kefa u tene nnya. ¹⁵ Uu pēe lē memáá pi maa re: Ani ketē nnéi rikóónú ani písoi nnéi Nsímé Kεcire símisi. ¹⁶ Uléecaa yé nkó yee ne kefa u n tene uu kō míni wole yoriye. Amá u yé ne nkó yee úu ne kefa u n tene túhaane aí ne u kpi. ¹⁷ Mewaisaŋa ke pēpēe ne kefa Uléecaa n tene api yé h wapisi ye mmé: Pi yé rinényíri ne aníri lakase, api meyu féé símisi. ¹⁸ Pin iwáa n cópii, íi yé líka pi wa. Mpa pin kō liníré-niré lee yé n kpu n ntí, aí yé nkpráni líka pi wai. Pi yé pitóikó kecáá anípe rilaa, pitóikó pě api pélu.

¹⁹ Ke Upíma uu písímé pi m masí, ai keyómecaa-mě u kpíipō uú ha Uléecaa kuluke-luke-mě kényukóótone-i tone.

²⁰ Upipiretiki api sí apí ha mpá yei Nléecaaasimé símisi. Upíma uu pikéi pi n léni, uu tíye mewaisaŋa kapi n wapisi ame pinsímé aseí n nyíse.]

Nkomine Fal Ritɛlé Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛlé

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 27 Sep 2021

1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1